

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 10'2021

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2021.10>

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 липня 2020 р. № 886 (економічні науки).

Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 вересня 2020 р. № 1188 (юридичні науки).

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 р. № 353/10 (облік та аудит).

Реєстраційне свідоцтво КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Префікс doi журналу: 10.37634/efp.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 17 від 21 жовтня

2021 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 29.10.2021

Формат 60×84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2021
© "Економіка. Фінанси. Право",
2021

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ECONOMICS FINANCES LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 10'2021

(issued from 1994)

ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2021.10>

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of July 02, 2020 (economic sciences).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 1188 on September 24, 2020 (legal sciences).

Order of Audit Chamber of Ukraine № 353/10 on December 21, 2017 (accounting and audit).

Registration Certificate – KV № 21620-11520PR on October 12, 2015.

Journal is awarded the international identification number ISSN 2409-1944 and included in the international Scientometrics base Index Copernicus.

Journal's DOI: 10.37634/efp.

Founders:

Audit firm "Analytik" jointly with the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

Articles must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 17 of October 21, 2021). Full or partial reprint of the

materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 29.10.2021

Format 60×84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office: 01001, Kyiv,

Khreshchatyk str., 44

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua

*The subject of
publishing*

© "Analytik", 2021
© "Economics. Finances. Law",
2021

Typography: LLC "International Business
Center"

Головний редактор

Левченко Валентина Петрівна, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВПГО «Спілка аудиторів України» (Україна)

Шеф-редактор

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління ПрАТ «Аудиторська фірма "Аналітик»»; Заслужений юрист України (Україна)

Заступник головного редактора

Головач Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, аудитор, заступник директора з наукової роботи Інституту аудиту (Україна)

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бойко Антон Олександрович, к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет (Україна)

Величко Олена Георгіївна, к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Вережубова Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів, Білоруський державний економічний університет (Білорусь)

Герасимович Анатолій Михайлович, д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Криштопа Ірина Ігорівна, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, вчений секретар, Державне підприємство «Науково-дослідний і проектний інститут містобудування» (Україна)

Полякова Євгенія Сергіївна, к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи, проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес). Вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» (Україна)

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., професор, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка (Україна)

Сіскос Евангелос, д.е.н., професор, Університет Західної Македонії (Греція)

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., професор, ректор, Вищий навчальний заклад "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"; академік Академії економічних наук України (Україна)

Тринчук Віктор Вікторович, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України (Україна)

Чижевська Людмила Віталіївна, д.е.н., професор, професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку, Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)

Члени редакційної колегії з правових наук:

Балгімбекова Гульнара, к.ю.н., зав. кафедри конституційного та міжнародного права, Карагандинський державний університет ім. Е.А. Букетова (Казхстан)

Бригінець Олександр Олексійович, д.ю.н., доцент, професор кафедри, Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова; член Союзу юристів України (Україна)

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, Національна академія внутрішніх справ; Заслужений юрист України, полковник поліції (Україна)

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, зав. кафедри адміністративної діяльності, Національна академія внутрішніх справ (Україна)

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу, Чорноморський національний університет імені Петра Могили; академік Національної академії наук вищої освіти України (Україна)

Скоржевська-Амберг Малгожата, доктор філософії, адвокат, кафедра теорії, філософії та історії права, юридичний коледж, Університет Козмінського (Польща)

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету "Україна"; Заслужений юрист України. Член Центральної виборчої комісії (Україна)

Яровий Анатолій Олександрович, к.ю.н., доцент, професор кафедри права публічного адміністрування, Маріупольський державний університет; суддя у відставці (Україна)

Відповідальний редактор: Поповецька-Демченко Леся Петрівна (Україна)

Випусковий редактор: Туманян Анна Оганесівна (Україна)

Editors-in-chief

Valentyna P. Levchenko, Doctor of Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine" (Ukraine)

Volodymyr V. Holovach, PhD in Legal Sciences, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik"; Honored Lawyer of Ukraine (Ukraine)

Deputy Editor-in-Chief

Tetiana A. Holovach, Doctor of Economics, Professor, auditor, deputy director for scientific work of the Institute of Audit (Ukraine)

Members of the editorial board of Economic Sciences:

Anton O. Boiko, PhD in Economics, Associate Professor of Economic Cybernetics department, Sumy State University (Ukraine)

Olena H. Velychko, PhD in Economics, Associate Professor of International Finances department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Tatyana A. Verezhubova, Doctor of Economics, Professor, Head of the Finances department, Belarusian State Economic University (Belarus)

Anatolii M. Herasymovych, Doctor of Economics, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Iryna I. Kryshchop, Doctor of Economics, Professor, Professor of Accounting and Taxation department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Yurii M. Mantsevych, Doctor of Economics, Associate Professor, Scientific Secretary, State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development" (Ukraine)

Yevheniia S. Poliakova, PhD in Economics, Associate Professor of Finances and Banking department, vice-rector for scientific and pedagogical work, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"» (Ukraine)

Olena M. Potyshniak, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Organization of Production, Business and Management department, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture (Ukraine)

Evangelos Siskos, Doctor of Economics, Professor, University of Western Macedonia (Greece)

Serhii A. Tkachenko, Doctor of Economics, Professor, Rector, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"»; academician of Academy of Economic Sciences of Ukraine (Ukraine)

Viktor V. Trynchuk, PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Financial Markets department, University of the State Fiscal Service of Ukraine (Ukraine)

Liudmyla V. Chyzhevska, Doctor of Economics, Professor, Professor of Information Systems in Management and Accounting department, State University "Zhytomyr Polytechnic" (Ukraine)

Members of the editorial board of Legal Sciences:

Gulnara Balgimbekova, PhD in Legal Sciences, Head of the constitutional and international law department, Karagandy State University named after E.A. Buketov (Kazakhstan)

Oleksandr O. Bryhinets, Doctor of Legal Sciences, Associate Professor, Professor of department, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law; member of the Union of Lawyers of Ukraine (Ukraine)

Viktor I. Vasylynchuk, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Operational and Investigating department, National Academy of Internal Affairs; Honored Lawyer of Ukraine, colonel of the Police (Ukraine)

Serhii F. Konstantinov, Doctor of Legal Sciences, Professor, Head of the Administrative Activity department, National Academy of Internal Affairs (Ukraine)

Ihor V. Ozerskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process department, Petro Mohyla Black Sea National University; academician of the National Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine (Ukraine)

Malgorzata Skorzevska-Amberg, PhD, DSc, Theory, Philosophy and History of Law department, College of Law, Kozminski University (Poland)

Yurii O. Frytskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University; Honored Lawyer of Ukraine, member of the Central Election Commission (Ukraine)

Anatolii O. Yarovyi, PhD in Legal Sciences, Professor of Law and Public Administration department, Mariupol State University; retired judge (Ukraine)

Managing editor: Lesia P. Popovetska-Demchenko (Ukraine)

Issue Editor: Anna O. Tumanian (Ukraine)

ЗМІСТ

ЧИРКОВА Ю.Л., БОРТНИКОВА М.Г. Особливості застосування інструментарію податкового комплаєнсу на підприємствах – суб'єктах зовнішньоекономічної діяльності	5
БАШИНСЬКА І.О., ФІЛІППОВ В.Ю., ЧЕРНЯГІНА Н.С. Індустріальні парки України: сучасне становище та перспективи розвитку в умовах цифровізації інноваційної економіки	9
ПОЯСНИК Г.В. Методика забезпечення процесу формування маркетингової стратегії розвитку підприємства	13
БУЛКОТ Г.В., МІРКО І.О. Особливості аудиту грошових коштів в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства	16
ПОШИВАЛОВА О.В. Статистична модель оцінювання впливу кліматичних умов на виробництво рослинництва: регіональний аспект	23
ПЕТРУШКА О.В. Модернізація системи формування і використання фінансових ресурсів пенсійного страхування в Україні	29
ІНТЕРВ'Ю, АНАЛІТИКА, КОНСУЛЬТАЦІЇ	
Консультації	33
Дайджест змін у законодавстві та інших нормативних документах, у сфері бухгалтерського, податкового обліку та фінансової звітності	34

CONTENTS

Yu. CHYRKOVA, M. BORTNIKOVA. Peculiarities of using tax compliance tools at enterprises engaged in foreign economic activities	5
I. BASHYNSKA, V. FILIPPOV, N. CHERNIAHINA. Industrial parks in Ukraine: current situation and development prospects in the conditions of digitalization of innovative economy	9
H. POIASNYK. Methodology for ensuring the formation of marketing strategy of enterprise development	13
H. BULKOT, I. MIRKO. Features of cash audit in the conditions of ensuring the enterprise's cybersecurity	16
O. POSHYVALOVA. Statistical model for evaluation of the impact of climatic conditions on the crops production: the regional aspects	23
O. PETRUSHKA. Modernization of the system of formation and use of financial resources of pension insurance in Ukraine	29
INTERVIEWS, ANALYTICS, CONSULTATIONS	
Consultations	33
Digest of changes in legislation and other regulations, in the field of accounting, tax accounting and financial reporting	34

Юлія Леонідівна **ЧИРКОВА**

к. е. н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7315-9520>

e-mail: yuliya.l.chyrkova@lpnu.ua

Мар'яна Григорівна **БОРТНІКОВА**

к. е. н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2346-8007>

e-mail: mariana.h.bortnikova@lpnu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПОДАТКОВОГО КОМПЛІАНСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ – СУБ'ЄКТАХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті здійснено спробу визначити особливості застосування інструментарію податкового комплаєнсу на підприємствах-суб'єктах зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Встановлено, що непередбачуваність зовнішнього середовища, ускладнення структури операційних, фінансових, інвестиційних процесів, необхідність функціонування в умовах режиму санкцій і зростаючі ризики кібершахрайства актуалізують питання використання податкового комплаєнсу як ефективної підсистеми контролю в умовах сьогодення. Запропоновано класифікувати суб'єктів ЗЕД з урахуванням їх податкової та митної репутації задля надання максимальних митних спрощень для найбільш сумнівних із них (зокрема, статусу авторизованого економічного оператора).

Ключові слова: особливості, інструментарій, податковий комплаєнс, підприємства, ЗЕД, митниця

ВСТУП

Непередбачуваність зовнішнього середовища, ускладнення структури операційних, фінансових, інвестиційних процесів, необхідність функціонування в умовах режиму санкцій і зростаючі ризики кібершахрайства актуалізують питання використання податкового комплаєнсу на підприємствах суб'єктах ЗЕД. Compliance («комплаєнс») буквально перекладається як «відповідність, виконання, дотримання». Стосовно розуміння цього терміну, то тут можуть виникнути деякі розбіжності. З одного боку, під терміном «комплаєнс» можна мати на увазі систематичні дії, сконцентровані у тій чи іншій області, які відповідають за дотримання певних норм, вимог, приписів у конкретній галузі вивчення, а з іншого – категорія «комплаєнс» трактується як процес управління, в який входить комплекс заходів щодо врегулювання різних ситуацій.

Термін «комплаєнс», який часто використовується у сфері ділового адміністрування та права, виник у фінансовій системі США, але в цей час використовується практично у всіх галузях і секторах економіки. Переважно мова йде про компанії та їх співробітників, які дотримуються правил. У минулому це насамперед означало дотримання законів.

Комплаєнс виник не випадково, а як вимушена реакція держави (заходи) на незаконні дії організацій у ХХ ст. в США. Скандали 1980-х рр. спровокували розвиток комплаєнсу в такому напрямку, як етика. Випадки корупції змусили прийняти рішення про введення кримінального покарання за недотримання законодавства. З 2001 р. після подій із великою енергетичною компанією Елгон комплаєнсу приділяється найбільш пильна увага теоретиків та практиків. Адаже комплаєнс підвищує рівень контролю органів влади над підприємствами, зокрема й суб'єктами ЗЕД. Він покликаний грати роль регулятора у різних сферах підприємницької діяльності, регламентувати відно-

сини фірм із чиновниками і встановлювати вимоги до всіх видів звітності.

Систему комплаєнс-контролю іноземні та вітчизняні теоретики і практики вважають дієвою альтернативою до подальшого ускладнення і збільшення кількості нормативних і ненормативних актів у сфері контролю за діяльністю організації. Тому присвячують свої наукові пошуки вивченню специфіки та особливостей податкового комплаєнсу. Так, М. Гацька та Т. Мурована вивчали податковий комплаєнс як інструмент своєчасного виявлення потенційних підприємницьких ризиків [1]. О. Жукова розробила дієвий алгоритм як оцінювати податковий ризик за допомогою податкового комплаєнсу [2]. О. Колодізев та О. Коцюба здійснили морфологічний аналіз сутності поняття «комплаєнс» як основи фінансової стабільності банку [3]. П. Коломієць проаналізувала систему комплаєнс як елемент податкової безпеки України [4]. Т. Момот, Ю. Мізік і С. Політучій вивчали особливості застосування антикорупційного комплаєнсу у системі стратегічного моніторингу кадрової безпеки підприємства [5]. Н. Москаленко конкретизувала теоретичні аспекти запровадження комплаєнс контролю в Україні [6]. У доробках Г. Нерсесян знаходимо фінансові комплаєнс-стратегії як універсальні моделі для стратегічного менеджменту в різних галузях бізнесу [7]. У цей же час, О. Овсієнко виокремив роль комплаєнсу у бізнес-адмініструванні та створенні ефективних норм господарської поведінки [8].

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У процесі написання роботи використано метод теоретичного аналізу наукової періодики, зокрема статей, присвячених проблемі запровадження та реалізації податкового комплаєнсу в Україні для підприємств, зокрема суб'єктів ЗЕД (проведено порівняльний і структурний аналіз).

У результаті дослідження було виявлено, що податковий комплаєнс не тільки дозволяє контролювати

податки в будь-якій компанії суб'єкта ЗЕД, але й формує грамотну податкову політику. Також були проаналізовані умови для ефективного податкового комплаєнсу для підприємств-суб'єктів ЗЕД, що сприяє запобіганню, мінімізації та усуненню податкових ризиків.

МЕТА статті – розкриття сутності податкового комплаєнсу для підприємств-суб'єктів ЗЕД, визначення його інструментарію.

Завдання дослідження:

- уточнити поняття податкового комплаєнсу;
- визначити мету податкового комплаєнсу для підприємств-суб'єктів ЗЕД і методи його реалізації;
- виявити функції податкового комплаєнсу для підприємств-суб'єктів ЗЕД;
- розглянути етапи комплаєнс-контролю.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основною метою податкового комплаєнсу (tax compliance) можна визначити мінімізацію фінансово-економічних, правових і податкових витрат, що виникають у результаті порушення податкового законодавства, прогнозування та аналіз існуючих податкових ризиків. Він здійснюється з урахуванням вимог Податкового Кодексу України, МСФЗ, плану BEPS та інших вітчизняних та міжнародних стандартів, регулюючих процес оподаткування господарської діяльності.

Одним з основних елементів системи податкового комплаєнсу (системи корпоративного податкового контролю) є ідентифікація та оцінка податкових ризиків. Податкові ризики – це ризики, що з'являються від невизначеності у податковій політиці підприємства чи ухилення від сплати податків, та можуть повністю дестабілізувати подальший розвиток бізнесу [2]. Зазвичай для платників податків податковий ризик означає ризик зростання податкового навантаження через те, що податковий орган може визначити розглянуту угоду недійсною (удаваною чи фіктивною), оголосити незаконним нарахування податків, яке сам платник податків розглядав як законне, через недосконале законодавство, з погляду платника податків.

На сучасному етапі набирає обертів важливість докладного розгляду податкового комплаєнсу, тобто системи контролю та управління ризиками у сфері податкового законодавства, розпоряджень контролюючих організацій, внутрішніх документів підприємств. Зараз податкове законодавство робить спроби до виведення бізнесу з тіньової економіки, для чого потрібен значний перегляд принципів оподаткування. З кожним роком усе більше й більше наукових діячів, політиків, бізнесменів говорять про те, що перегляд умов, в яких знаходяться платники податків, може привести і призведе до значних змін роботи бізнесу у плані виходу з тіньової економіки.

Зокрема, «приплив грошових коштів у бюджет від прибуткового податку» [3], «білих» заробітних плат міг би покращити ситуацію. Відбудеться це у тому випадку, якщо приховувати доходи та надходження буде економічно неефективним заняттям. Водночас ефективний податковий комплаєнс передбачає систему роботи з податковими ризиками, а саме їх виявлення, запобігання і виключення. Для досягнення результату у цій сфері необхідно комбінувати методи,

інструменти і способи впливу внутрішнього контролю. «Побудова податкового комплаєнсу здійснюється різними способами, вибір яких залежить від кількості доступних засобів, кваліфікації працівників тощо» [7].

Перший етап пов'язаний з аналізом діяльності організації, її особливостями, бізнес-планами. Визначається організаційно-правова структура, проводяться бесіди з управлінським персоналом. Ця робота проводиться податковим комплаєнс-менеджером або його функції можуть бути передані іншому фахівцю, який має необхідні знання та навички в області діяльності компанії. Варто відзначити, що фахівець може не володіти глибокими знаннями податкового законодавства, принципів оподаткування тощо. Оскільки він може залучати необхідних фахівців ззовні. Комплаєнс-менеджер не приймає рішень, оскільки важливо відокремити діяльність контролера й контрольованого суб'єкта.

На другому етапі розробляються відповідні точки для прийняття рішень на підставі, аналізу отриманої інформації. Третій етап так само як і перший, передбачає аналіз, але вже прийнятих рішень із позиції відповідності податковому законодавству. Тут виявляються можливі ризики, пов'язані з тим чи іншим рішенням, і визначається його вплив на діяльність організації «з урахуванням податкової цифровізації економіки в управлінні діяльності підприємства» [6]. Упродовж четвертого етапу виробляються дії і способи впливу податкового комплаєнсу з метою їх впровадження в діяльність організації. П'ятий етап – завершальний. «У рамках цього етапу проводиться безпосереднє залучення персоналу в комплаєнс, а також виправлення та доповнення виробленого плану дій» [4].

Зазначимо, що податковий комплаєнс передбачає певну свободу для підприємств-суб'єктів ЗЕД. У цьому випадку виникає закономірне питання, що стосується прозорої сплати податків без спроб їх зменшення або повного ухилення від таких. На даний час існують деякі способи зменшення податків. Їх умовно можна розділити на два великі блоки: ухилення від податків, яке, зі свого боку, ділиться на кримінальне та некримінальне, і «податкову оптимізацію (сюди входять застосування пільг і звільнень тощо» [2].

В останні роки особливої популярності набирають податкові пільги, які фактично означають часткове або повне звільнення від податку фізичної або юридичної особи, зокрема й підприємств-суб'єктів ЗЕД. Залежно від умов існування організації існують різні види податкових пільг, наприклад, податкові знижки, неоподатковуваний мінімум.

Дотримання законодавчих норм у сфері оподаткування є безпосередньою метою податкового комплаєнсу, зокрема для підприємств-суб'єктів ЗЕД. У зв'язку з проблемою ухилення від сплати податків, закономірно виникає питання: податковий комплаєнс може бути правом, моральною нормою або обов'язком. Водночас комплаєнс для підприємств-суб'єктів ЗЕД як право передбачає довірчу модель, засновану на добровільному дотриманні податкового законодавства, низькій соціальній дистанції між податковими органами і платниками податків. У разі, якщо комплаєнс буде сприйматися як обов'язок, має місце примусова

модель, що базується на залякуванні, силі влади тощо [5].

У світовій практиці податкової та митної справи система методів комплаєнс контролю для учасників ЗЕД дозволяє спростити процес отримання низки пільг і спрощень у їх діяльності. Так само дозволяє завоювати довіру з боку контролюючих органів і структур. Комплаєнс-контроль дозволяє прискорити процес отримання статусу так званого «добро порядного учасника ЗЕД». А це, зі свого боку, позитивно позначається на подальшому розвитку діяльності компанії у даній сфері, дозволяє підвищити ефективність роботи й налагодити довірчі відносини з постачальниками і клієнтами.

Класифікація учасників ЗЕД, проводиться з урахуванням їх податкової та митної репутації. Така класифікація необхідна в цілях надання максимальних митних спрощень для сумлінних учасників ЗЕД (надання статусу уповноваженого економічного оператора). Постійні зміни нормативного регулювання, зростання ролі репутації і значна кількість випадків шахрайства з боку контрагентів зумовлюють необхідність впровадження системи комплаєнс-контролю в діяльність організацій, що здійснюють ЗЕД.

Грамотно вибудована комплаєнс-функція в рамках системи корпоративного контролю дозволяє значно скоротити витрати компанії, посилити захист інтересів її власників, оптимізувати процес досягнення стратегічних цілей, а отже, підвищити якість корпоративного управління загалом. Хотілося б відзначити перелік переваг комплаєнс-контролю для учасників ЗЕД, які полягають в:

- оптимізації відносин із контрагентами, сюди можна віднести мінімізацію репутаційних ризиків, виявлення й запобігання шахрайству іноземних партнерів, дотримання договірних зобов'язань згідно із зовнішньоторговельними контрактами;
- можливість налагодити відносини з контролюючими органами, від чого передусім залежить присутність компанії в «білих списках» учасників ЗЕД;
- зниження витрат від притягнення до адміністративної відповідальності й накладення штрафів;
- отримання статусу уповноваженого економічного оператора, що сприяє спрощенню і прискоренню проведення митних процедур;
- використання спрощень, пов'язаних із проходженням митного контролю після випуску товарів: на основі міжнародних стандартів.

Зазначена система контролю дозволяє суб'єктам ЗЕД заволодіти значними перевагами, особливо в умовах гострої конкуренції з аналогічними організаціями у державах-членах Європейського економіч-

ного союзу. Ефектами для учасників ЗЕД від імплементації податкового комплаєнсу є:

- реалізація митних операцій у максимально можливих короткі терміни, а також із мінімальними витратами;
- зведення до мінімуму витрат на реалізацію митних операцій в умовах забезпечення норм, встановлених митним законодавством;
- отримання статусу законослухняного учасника ЗЕД;
- зменшення ризиків, що виникають у результаті здійснення ЗЕД;
- скорочення кількості перевірок із боку наглядових органів;
- виникнення єдиного стандарту здійснення ЗЕД;
- цифровізація процесу декларування товарів тощо.

ВИСНОВКИ

В умовах нестабільності української економіки однією з найважливіших задач розвитку вітчизняного бізнесу є формування стійкої системи фінансово-економічної безпеки підприємств, яка б забезпечувала як запобігання загрозам, так і мінімізацію наслідків впливу негативних чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. Основним завданням механізму забезпечення податкової безпеки підприємства є формування раціональної системи моніторингу та управління податковими ризиками, під якими розуміється ймовірність виникнення потенційної загрози додаткових втрат (у вигляді донарахування податків, нарахування штрафів, пені) через недотримання законодавчих актів у сфері оподаткування, здійснення податкових правопорушень і, як наслідок, зростання податкового навантаження. Одним із найбільш дієвих методів забезпечення податкової безпеки підприємств є впровадження податкового комплаєнсу. Впровадження на підприємствах-суб'єктах ЗЕД системи комплаєнс має бути спрямоване на вирішення одночасно декількох завдань: виконання формальних вимог законодавства, регулюючих органів, інвесторів, бізнес-партнерів; забезпечення правового захисту від претензій із боку регуляторів, пом'якшення штрафних санкцій; покращення ділового іміджу, підвищення довіри з боку перевіряючих органів.

Незважаючи на всі переваги системи податкового комплаєнсу, його впровадження без глибокого аналізу бізнес-моделі компанії, особливостей фінансових потоків та господарських операцій є недоцільним, що вважаємо перспективною проблемою для здійснення подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Гацька М.П., Мурована Т.О. Податковий комплаєнс як інструмент своєчасного виявлення потенційних підприємницьких ризиків. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез Податкового конгресу* (м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р.) (Серія «Податкова та митна справа в Україні»). Т. 141. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 713 с.
2. Жукова О. What is compliance, або як оцінювати податковий ризик? *Вісник. Офіційно про податки*. 2019. № 27–28. С. 50–52.
3. Колодзєв О.М., Коцюба О.В. Морфологічний аналіз сутності поняття «комплаєнс» як основа фінансової стабільності банку. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 365–373.
4. Коломієць П.В. Система комплаєнс як елемент податкової безпеки України. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/35/566/1174-1?inline=1>
5. Момот Т.В., Мізік Ю.І., Політучій С.Я. Антикорупційний комплаєнс у системі стратегічного моніторингу кадрової безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 6. С. 167–174.

6. Москаленко Н.В. Теоретичні аспекти запровадження комплаєнс контролю в Україні. *Економічний вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 106–112.
7. Нерсисян Г.А. Фінансові комплаєнс-стратегії як універсальні моделі для стратегічного менеджменту в інших галузях бізнесу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 15 (2). С. 16–20.
8. Овсієнко О.В. Комплаєнс у бізнес-адмініструванні та його роль у створенні ефективних норм господарської поведінки. *Економічний простір*. 2018. № 134. С. 173–185.

References

1. Hatska M.P., Murovana T.O. Tax compliance as a tool for timely identification of potential business risks. *Public finance management and problems of ensuring national economic security: a collection of abstracts of the Tax Congress* (Irpın, December 12, 2019) (Series "Tax and customs business in Ukraine". Vol. 141). Irpın University of SFS of Ukraine, 2019. 713 p. (in Ukrainian).
2. Zhukova O. What is compliance, or how to assess tax risk? *Bulletin. Officially about taxes*. 2019. № 27–28. pp. 50–52. (in Ukrainian).
3. Kolodiziev O.M., Kotsiuba O.V. Morphological analysis of the essence of the "compliance" concept as the basis of the bank financial stability. *Business Inform*. 2018. № 12. pp. 365–373. (in Ukrainian).
4. Kolomiets P.V. Compliance system as an element of tax security in Ukraine. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/35/566/1174-1?inline=1> (in Ukrainian).
5. Momot T.V., Mizik Yu.I., Polituchii S.Ya. Anti-corruption compliance in the system of strategic monitoring of the personnel security at the enterprise. *Actual problems of the economy*. 2016. № 6. pp. 167–174. (in Ukrainian).
6. Moskalenko N.V. Theoretical aspects of the implementation of compliance control in Ukraine. *Economic Bulletin. Series: Finance, accounting, taxation*. 2018. Issue 2. pp. 106–112. (in Ukrainian).
7. Nersesian H.A. Financial compliance strategies as universal models for strategic management in other business sectors. *International scientific journal "Internauka"*. 2017. No. 15 (2). pp. 16–20. (in Ukrainian).
8. Ovsienko O.V. Compliance in business administration and its role in creating effective norms of business behavior. *Economic space*. 2018. № 134, pp. 173–185. (in Ukrainian).

Yuliia CHYRKOVA

PhD in Economics, Associate Professor, Lviv Polytechnic National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7315-9520>
e-mail: yuliya.l.chyrkova@lpnu.ua

Mariana BORTNIKOVA

PhD in Economics, Associate Professor, Lviv Polytechnic National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2346-8007>
e-mail: mariana.h.bortnikova@lpnu.ua

PECULIARITIES OF USING TAX COMPLIANCE TOOLS AT ENTERPRISES ENGAGED IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES

Introduction. It is established that unpredictability of the external environment, complicating the structure of operational, financial, investment processes, necessity of functioning under the sanctions regime and the growing risks of cyber fraud actualize the question of using tax compliance at enterprises, the subjects of foreign economic activities (FEA). International and national theorists and practitioners think the system of compliance control is an effective alternative to further complicating and increasing the number of regulatory and non-regulatory acts in the field of control over the activities of the organization.

Purpose. The legislator makes attempts to stimulate law-abiding behavior of the participants of FEA, gives "white" companies significant advantages. Foreign trade organizations also have interest in reduction of costs, related to the interaction with public authorities. It is found that meeting the expectations of both legal entities and the state contributes to the fundamentalization of the compliance control system. Classification of FEA participants takes place considering their tax and customs reputation. It is resumed, that such classification is necessary for providing maximum customs simplifications for conscientious FEA participants (granting the status of an authorized economic operator).

Results. The process of implementation of compliance control over the FEA participants is considered as a way to get gain the trust of control and supervisory authorities, ability of company to get on the "white" lists of customs authorities, thereby increasing the efficiency of customs operations. It is summarized that constant changes in legal regulation, growing the role of reputation and significant number of cases of fraud on the part of counterparties necessitate the introduction of the compliance control system in the activities of organizations engaged in FEA. The mentioned system of control allows the FEA entities to buy significant benefits, especially in the conditions of intense competition with analogic organizations in the member states of the European Union.

Conclusion. The effects for FEA participants from tax compliance have been identified as follows: implementation of customs operations in as much as possible short terms and with minimum expenses; minimization of costs for the implementation of customs operations while ensuring the rules established by customs legislation; obtaining the status of a law-abiding FEA participant; reduction of risks arising from the implementation of FEA; reducing the number of inspections by supervisory authorities; emergence of a single standard of implementation of FEA; application of electronic methods for declaring goods.

Keywords: peculiarities, tools, tax compliance, enterprises, FEA, customs

Ірина Олександрівна БАШИНСЬКА

д.е.н., доцент, Державний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

e-mail: i.a.bashinskaya@op.edu.ua

Володимир Юрійович ФІЛІПОВ

д.е.н., доцент, Одеський національний політехнічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4429-7582>

e-mail: v.filippov@op.edu.ua

Наталія Сергіївна ЧЕРНЯГІНА

аспірантка, Одеський національний політехнічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1984-8047>

e-mail: chernyagina@ukr.net

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Індустріальний парк – це порівняно нова форма економічної організації, йому відводиться провідна роль у формуванні конкурентоспроможності держав та регіонів. Станом на вересень 2021 в Україні зареєстровано 53 індустріальні парки, проте немає жодного, який повною мірою функціонував би так, як провідні іноземні кластери. У статті авторами досліджено особливості цифровізації інноваційної економіки та надано їй визначення, оцінено сучасний стан індустріальних парків України, виявлено причини неефективного їх функціонування та розроблено рекомендації з удосконалення формування та діяльності індустріальних парків України, використовуючи цифрові інструменти інноваційної економіки.

Ключові слова: індустріальний парк, інноваційна економіка, кластер, цифровізація

ВСТУП

Індустріальний парк (кластер) – це порівняно нова форма економічної організації, яка викликала інтерес науковців після публікацій Майкла Портера [1]. Кластери у багатьох розвинених країнах відіграють значну роль у формуванні та забезпеченні конкурентоспроможності країн та територій. Незважаючи на економічну життєздатність економічних кластерів, кластери все ще не набули широкого поширення в Україні, на відміну від високорозвинених країн.

Станом на вересень 2021 р. у Реєстрі індустріальних (промислових) парків України зазначено 52 індустріальні парки (рис. 1) [2], проте немає жодного індустріального парку, який повною мірою функціонував би так, як працюють подібні іноземні кластери.

Проблемами індустріальних парків займаються багато як іноземних [3–5], так і вітчизняних вчених [6–9], проте сучасний розвиток інноваційної економіки у поєднанні з всебічною цифровізацією вносить свої корективи – можливості та ризики – у функціонування господарюючих суб'єктів усіх форм та рівнів, які необхідно враховувати.

МЕТА статті – дослідження сучасного стану індустріальних парків України та аналіз перспектив їх розвитку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження широко використовувались такі методи: теоретичного узагальнення та наукового

абстрагування, системного підходу, індукції та дедукції, порівняння, збору та оброблення. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці іноземних та вітчизняних вчених, матеріали Мінекономіки та Державної статистичної служби України, матеріали періодичних видань, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний стан економіки України потребує масштабних і ефективних змін, інвестиційно-інноваційних проектів і концентрації фінансових ресурсів для їх реалізації [3; 10–11].

Інноваційна економіка – це економіка держав, більшість підприємств яких здійснює інноваційну діяльність, тобто виробляють та застосовують інноваційну продукцію. Так, з практичного погляду під цифровізацією інноваційної економіки розумітимемо новий виток економічного розвитку держави за рахунок інноваційної діяльності, який заснований на раціональному застосуванні нових інформаційних технологій та накопичених знаннях у розробленні методів, інструментів та технологій, які дозволяють створювати якісний новий продукт (послугу) в умовах мінімальних ресурсів.

Україна поступово впроваджується у світовий інформаційно-інноваційний простір. Одним із таких інструментів є забезпечення функціонування індустріальних парків.

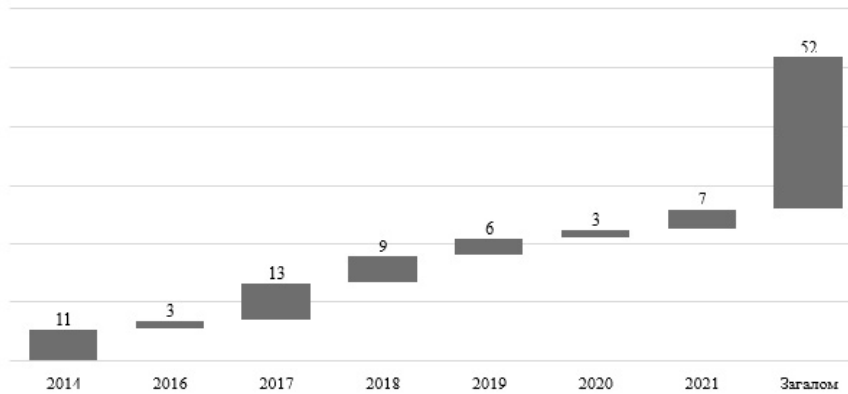

Рис. 1. Індустріальні парки в Україні [побудовано авторами за даними Мінекономіки України [1]]

У 2012 р. прийнято Закон України «Про індустріальні парки» [12], а у вересні 2021 р. – зміни до нього, де наголошено на державному стимулюванні створення та функціонування індустріальних парків. Згідно із Законом:

Індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів (крім захоронення відходів), а також науково-технічну діяльність, діяльність у сфері інформації й телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності в межах індустріального парку [11].

Аналізуючи діяльність індустріальних парків, бачимо, що переважною діяльністю є машинобудування, переробна та легка промисловість (рис. 2).

Стосовно цілі створення, – дані свідчать про те, що у ТОП-3 з великим відривом від інших входять (рис. 3):

- забезпечення сталого економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності території (73,1 %);

- активація інвестицій в економіку міста (69,2 %);
- створення нових робочих місць (63,5 %).

Популярність парків непинно зростає. Співпрацюючи з власником (керівною компанією), інвестор-резиденти індустріального парку отримують усі переваги його складових:

- повністю підготовлена для роботи ділянка: не потрібно займатися підключенням до електричних мереж, газових, водопровідних мереж, мереж постачання теплової енергії (теплопостачання) та мереж зв'язку, витрачаючи час та ресурси;

- землю з необхідним правовим статусом: оформленням статусу індустріального парку займається керуюча компанія;

- гнучкі умови оренди та купівлі ділянок: можна вибрати землю під склади або відкриті майданчики поряд із трасою, виробництво, будівництво;

- підготовлену захисно-санітарну зону – її розміщують навколо індустріальних парків, де діють виробництва 3–5 класів небезпеки.

Щоправда, повноцінно функціонують лише чотири

якісні інфраструктурні об'єкти, які вже мають резидентів із реально працюючими заводами. Це:

- Індустріальний парк «Біла Церква» (Київська область);

- Вінницький індустріальний парк;

- Індустріальний парк «Соломоново» (Закарпатська область);

- Індустріальний парк «Коростень» (Житомирська область).

Причини безліч, основними є:

- адміністративні проблеми;
- відсутність досконалої реформи судової системи;
- поганий інвестиційний клімат.

Отже, основними інструментами державного стимулювання функціонування індустріальних парків повинні насамперед стати:

- державні та стимулювання приватних інвестицій в інфраструктуру;

- широкі заходи стимулювання інвестицій;

- захист внутрішнього ринку всіх галузей;

- підтримка експорту всіх рівнях.

Вважаємо, що інноваційною складовою успішної реалізації на практиці регіонально-цілісного підходу є доповнення або розширення діяльності за рахунок більш вузьких (спеціалізованих) підходів, що мають чітко виражену практичну спрямованість.

Дана спрямованість має оцінюватись у кожному конкретному випадку. Такою спеціалізацією може стати розвиток промислового туризму. Другим способом ефективності індустріального парку є його унікальна спеціалізація. На сьогодні більшість індустріальних парків, що створюються на території України, засновані здебільшого на базі машинобудування, харчової, легкої, меблевої, переробної, електротехнічної, деревообробної промисловості.

Водночас дуже мала увага зосереджується саме на хімічній промисловості: із 53 офіційно внесених у Реєстр індустріальних парків лише 2 займаються хімічною промисловістю, 4 фармацевтичною діяльністю та 1 мікробіологією.

Без хімічної промисловості в наш час майже неможливо створити повноцінний, якісний та ефективний продукт: по-перше, хімічна індустрія є однією з трьох галузей, які визначають рівень економічного розвитку країни та, по-друге, за допомогою хімічної промисловості є можливість створювати матеріали із новими властивостями.

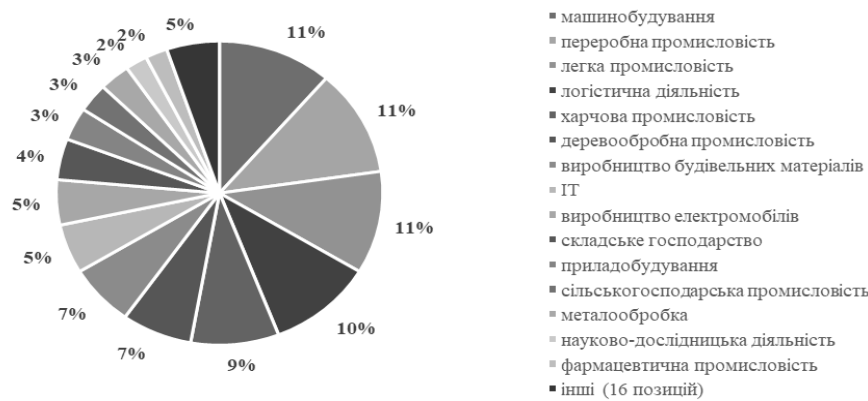

Рис. 2. Основні різновиди діяльності індустріальних парків України [побудовано авторами за даними Мінекономіки України [1]]

Рис. 3. Основні цілі створення індустріальних парків України [побудовано авторами за даними Мінекономіки України [1]]

ВИСНОВКИ

Індустріальні парки є важливим інструментом економіки країни, який може вивести країну в лідери, проте, така форма організації несе в собі й ризики, головним із котрих є імітація діяльності індустріаль-

ного парку задля незаконного збагачення. Тому надалі потрібно удосконалювати механізм регулювання та особливо контролю з боку держави за діяльністю індустріальних парків.

Список використаних джерел

- Porter M. Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review. 1998. № 76 (6). pp. 77–90.
- Міністерство економіки України. Індустріальні парки в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fe6ba4bd-355d-48b1-9979-211b399b1987&title=VitagiZRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>
- Anduaem M., Pramila K., Koen M., Johannes M., Krkoska E. 2020. Firms in Ethiopia's Industrial Parks: COVID-19 Impacts, Challenges, and Government Response. World Bank, Washington, DC. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34573>
- Lewis R. Industrial Parks as Industrial Renewal In book: Chicago's Industrial Decline. URL: <https://doi.org/10.7591/cornell/9781501752629.003.0008>
- Boysen B., Cristóbal J., Hilbig J., Güldemund A., Schebek L., Rudolph K.U. Economic and environmental assessment of water reuse in industrial parks: case study based on a Model Industrial Park. *Journal of Water Reuse and Desalination*. 2020. № 10 (4). pp. 475–489. URL: <https://doi.org/10.2166/wrd.2020.034>
- Федулова Л.І. Напрями розвитку індустріальних парків щодо реалізації інноваційного потенціалу регіонів України. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 53. С. 296–305.
- Олексюк Г.В. Індустріальні парки України: від концепції до реальності. *Регіональна економіка*. 2017. № 1. С. 98–105.
- Галасюк В.В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2018. 28 (1). С. 40–50.
- Панкєєва А.М., Черноносова Т.О., Мороз Н.В. Створення та функціонування індустріальних парків. *Містобудування та територіальне планування*. 2020. Вип. 75. С. 297–308. URL: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.75.297-3>
- Bashynska I. Management of smartization of business processes of an industrial enterprise to ensure its economic security. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2020. 420 p.
- Башинська І.О., Макарець Д.О. Управління ризиками в проєктах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 5/2. С. 38–40.
- Закон України «Про індустріальні парки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>

References

1. Porter M. Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*. 1998. № 76 (6). pp. 77–90.
2. Minister of Economy of Ukraine. Industrial parks in Ukraine. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fe6ba4bd-355d-48b1-9979-211b399b1987&title=VitiagiZRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv> (in Ukrainian).
3. Andualem M., Pramila K., Koen M., Johannes M., Krkoska E. 2020. Firms in Ethiopia's Industrial Parks: COVID-19 Impacts, Challenges, and Government Response. World Bank, Washington, DC. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34573>
4. Lewis R. Industrial Parks as Industrial Renewal In book: Chicago's Industrial Decline. URL: <https://doi.org/10.7591/cornell/9781501752629.003.0008>
5. Boysen B., Cristóbal J., Hilbig J., Güldemund A., Schebek L., Rudolph K.U. Economic and environmental assessment of water reuse in industrial parks: case study based on a Model Industrial Park. *Journal of Water Reuse and Desalination*. 2020. № 10 (4). pp. 475–489. URL: <https://doi.org/10.2166/wrd.2020.034>
6. Fedulova L.I. Directions of development of industrial parks concerning realization of innovative potential of regions of Ukraine. *Economic innovations*. 2013. № 53. pp. 296–305. (in Ukrainian).
7. Oleksiuk H. Industrial parks of Ukraine: from concept to reality. *Regional economy*. 2017. № 1. pp. 98–105. (in Ukrainian).
8. Halasiuk V.V. Industrial parks: world experience and prospects for creation in Ukraine. *Economic analysis*. 2018. 28 (1). pp. 40–50. (in Ukrainian).
9. Pankeieva A.M., Chernonosova T.O., Moroz N.V. Establishment and operation of industrial parks. *Urban planning and spatial planning*. 2020. Issue 75. pp. 297–308. (in Ukrainian).
10. Bashynska I. Management of smartization of business processes of an industrial enterprise to ensure its economic security. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2020. 420 p.
11. Bashynska I., Makarets D. Risk management in projects. *Economics. Finances. Law*. 2017. № 5/2. pp. 38–40. (in Ukrainian).
12. Law of Ukraine “On Industrial Parks”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (in Ukrainian).

Iryna BASHYNSKA

Doctor of Economics, Associate Professor, Odessa Polytechnic State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

e-mail: i.a.bashinskaya@op.edu.ua

Volodymyr FILIPPOV

Doctor of Economics, Associate Professor, Odessa Polytechnic State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4429-7582>

e-mail: v.filippov@op.edu.ua

Nataliia CHERNIAHINA

postgraduate student, Odessa Polytechnic State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1984-8047>

e-mail: chernyagina@ukr.net

INDUSTRIAL PARKS OF UKRAINE: CURRENT SITUATION AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF INNOVATIVE ECONOMY

Introduction. Industrial park (cluster) is a relatively new form of economic organization, which in many developed countries plays a significant role in shaping and ensuring the competitiveness of countries and territories. Despite the economic viability of economic clusters, clusters have not yet become widespread in Ukraine, in contrast to highly developed countries. The modern development of the innovative economy, combined with comprehensive digitalization, makes its adjustments – opportunities and risks – in the functioning of economic entities of all forms and levels, which must be considered.

The purpose of the paper is to study the current state of industrial parks in Ukraine and to analyse the prospects for their development.

Results. In the article, the authors explored the innovative economy's digitalization features and provided its definition. They assessed the current state of industrial parks in Ukraine, identified fully operational parks, have high-quality infrastructure facilities, and have residents with actually operating plants. Identified the reasons for their inefficient functioning and developed recommendations for improving the formation and operation of industrial parks in Ukraine, using digital tools of the innovative economy. It was noted that the innovative component of successful implementation in practice of a regionally integrated approach is the addition or expansion of activities through narrower (specialized) approaches that have a clear, practical focus. Such specialization can be the development of industrial tourism. The second way of efficiency of an industrial park is its unique specialization, for example, the chemical industry. Each focus or specialization should be evaluated and determined in each case.

Conclusion. Industrial parks are an essential tool of the country's economy, which can make the country a leader; however, this form of organization carries risks, the main of which is the imitation of the industrial park for illicit enrichment. Therefore, it is necessary to further improve the mechanism of regulation and especially control by the state over the activities of industrial parks.

Keywords: industrial park, innovation economy, cluster, digitalization

Георгій Володимирович **ПОЯСНИК**

к.т.н., доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>

e-mail: basket1979@ukr.net

МЕТОДИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Ринкові умови висувають нові проблеми перед суб'єктами господарської діяльності. У даний час підприємства України самі розробляють план своєї діяльності на довгострокову й короткострокову перспективу, тобто всі фірми самостійно вибирають постачальників сировини й матеріалів, номенклатуру й обсяг виробництва, споживачів продукції, величину прибутку й порядок її розподілу. Тому важливими у діяльності організацій є питання розробки й реалізації стратегії підприємства. У статті проаналізовано особливості формування маркетингової стратегії розвитку підприємства, досліджено процес вибору й обґрунтування стратегії розвитку підприємств маркетингової орієнтації, обґрунтовано принцип вибору найбільш ефективних маркетингових стратегій.

Ключові слова: маркетинг, маркетингова стратегія, підприємство, ефективність, стратегічний розвиток

ВСТУП

Проблема визначення стратегії діяльності підприємства є досить актуальною для економічної теорії і практики України. У період формування оптимальних умов функціонування ринкової економіки вітчизняні промислові підприємства визначають форми планування, організації виробництва, збуту продукції, з метою отримання максимального прибутку. Процес функціонування підприємств в умовах ринкової економіки висуває перед ними різні за структурою і змістом економічні проблеми, бо під впливом кон'юнктури ринку виникають труднощі формування портфеля замовлень, плану матеріально-технічного забезпечення, фінансового плану.

Рішення вищевикладених проблем вимагає нового підходу до організації та управління підприємством, а також обов'язкового планування всієї його діяльності. Новий підхід вимагає від підприємства постійних змін і нововведень, точних прогнозів, допущення свідомого ризику, розроблення альтернативних варіантів для прийняття рішень, тобто реалізації власної стратегії. В умовах мінливої кон'юнктури ринку, стратегія покликана сприяти стабілізації виробничо-господарської діяльності підприємства. Стійкість його доходу й успіх безпосередньо залежить від якості стратегічних рішень.

Необхідність перебудови діяльності підприємства на основі стратегічного управління зумовлена змінами у зовнішньому середовищі і насамперед зростанням його невизначеності, а також змінами в організації великих підприємств у результаті їх концентрації й диверсифікації [1].

Вагомий внесок у вивчення проблеми, що стосується процесу формування маркетингової стратегії розвитку підприємства зробили як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, зокрема: І. Ансофф, М. Портер, Ф. Котлер, А.А. Томпсон, Ж. Ламбен, К. Боумен, Р. Акофф, Р. Фатхутдінов, Д.Л. Мельник, Л.В. Бабаченко, В.Л. Дикань, В.В. Писаренко, М.О. Багорка, А.П. Наливайко, С.И. Некрасов, Н.В. Куденко, В.Г. Шинкаренко, А.А. Швандина та ін.

МЕТА статті – поглиблення теоретико-методичного підґрунтя для формування маркетингової стратегії розвитку підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження є праці провідних вчених та матеріали періодичних видань. У статті використовувалися методи аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення, системний підхід тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Маркетингова стратегія використовується для прийняття рішень із розміщення ресурсів із метою досягнення конкурентних переваг на обраних товарних ринках. Для виявлення і використання конкурентних переваг підприємства мають приймати численні рішення на функціональних рівнях, такі як розроблення нових продуктів, створення торговельної мережі та управління нею й торговими агентами, створення і впровадження рекламних програм [2].

Під час розроблення методичних основ маркетингової системи організації управління виробництвом на підприємстві як вихідний момент можна взяти положення, згідно з яким основним завданням стратегічного маркетингу є пошук так званої ринкової «ніші», або можливості збуту продукції з певними функціональними і споживчими характеристиками в межах конкурентного ринкового сегмента, що дає підприємству найбільші економічні переваги порівняно з конкурентами.

Обґрунтування економічної стратегії – центральний момент у стратегічному плануванні, оскільки генеральні і проміжні цілі, незважаючи на всю важливість їх вибору, мають набагато більш стабільний характер. Підприємства можуть мати систему постійного обговорення та перегляду своїх генеральних цілей, але не можуть допускати частих та істотних змін в основний зміст своєї діяльності. Деякі фірми можуть дотримуватися одного напрямку діяльності багато десятиліть, істотно змінюючи його не частіше, ніж раз у десять років.

Процес вибору й обґрунтування стратегії розвитку підприємств маркетингової орієнтації можна розбити на кілька етапів: оцінювання існуючої стратегії, формування базової стратегії, аналіз і облік ринку та вибір стратегічних альтернатив [3].

У разі оцінювання діючої стратегії враховується ре-

зультат аналізу внутрішніх можливостей. Спираючись на цей аналіз, можна давати оцінку ефективності існуючої стратегії. Оцінювання дієвості існуючої стратегії проводиться за наступними критеріями:

- внутрішня цінність (відсутність розбіжностей між складовими її політиками);
- сумісність її із середовищем (з урахуванням динаміки розвитку);
- оптимальне поєднання між цілями й ресурсами, закладене в стратегії;
- оптимальна частка ризику (як його повна відсутність, так і завищення здатне привести до негативних результатів);
- поєднання довгострокових і короткострокових цілей;
- реальний рівень реалізації;
- виконання завдань, закладених у стратегії, на функціональному й місцевому рівні.

Після аналізу, виходячи з нових цілей розвитку підприємства, робиться висновок:

- або діюча стратегія відповідає новим цілям і динаміці внутрішнього й зовнішнього середовища;
- або діюча стратегія відповідає частині базового компонента й необхідно скорегувати лише стратегічні альтернативи;
- або діюча стратегія потребує пошука повного перегляду.

Процес формування й обґрунтування базової стратегії можна представити у вигляді трьох елементів: розроблення, доведення й оцінювання. Хоча на практиці ці стадії важко розділити, вони представляють різні рівні аналізу, і на кожній із них використовуються різні засоби. На стадії розроблення створюється стратегія, що дозволяє досягти поставлених цілей. На стадії доведення стратегія допрацьовується до рівня адекватного відображення цілей організації у всьому їх різноманітті і складності. Оцінювання є кульмінаційним моментом відбору стратегії: передбачувані альтернативи ретельно аналізуються й порівнюються за ступенем придатності для досягнення цілей організації.

Реалізація базисної стратегії забезпечується подальшою її конкретизацією та розробкою функціональних і ресурсних субстратегій, які повинні знайти відображення у відповідних планах діяльності підприємства.

Склад функціональних і ресурсних субстратегій, як і зміст і перелік показників кожної з них, залежить від обраних місій, цілей, базисної та альтернативних стратегій.

Кожна субстратегія, як правило, містить: цілі, умови та основні напрями діяльності в тій чи іншій сфері; кінцеві результати з функціональних стратегій або вплив на результати, що повинно здійснюватися у впровадженні ресурсних стратегій; порядок і послідовність рішення якісних і кількісних завдань довгострокових планів; низка заходів, адекватних призначенню субстратегії, які забезпечать досягнення встановленої мети [4].

Під час розроблення і здійснення стратегії велике значення для фірми має аналіз ринкових чинників, які з урахуванням їх високого ступеня мінливості можуть безпосередньо вплинути на успіх або крах підприємства. Має сенс зупинитися на тих методах, які дозволяють підприємству досліджувати вплив цих факторів на стратегію маркетингу з метою виявлення можливих стратегічних альтернатив розвитку виробничо-збутової діяльності підприємства.

Основними методами факторного аналізу є:

– метод виділення ключових факторів успіху, під якими маються на увазі підсумкові показники ринку, підприємства і його конкурентів. Позиція підприємства і його конкурентів ранжується за кожним з факторів.

– метод SWOT-аналізу (перші букви англійських слів: Strengths (сильні сторони), Weaknesses (слабкі сторони), Opportunities (можливості) і Threats (загрози)). Цей метод дозволяє в наочній, легкій для оброблення матричній формі аналізувати ті чинники, які впливають на вибір стратегії маркетингу.

У ході ситуаційного аналізу вивчаються, з одного боку, зовнішні відносно підприємства фактори (можливості й загрози), а з іншого – внутрішні чинники (сильні і слабкі сторони).

Сильні і слабкі сторони характеризують поточний стан підприємства і виступають як вихідні дані для формування майбутньої діяльності на ринку. Загрози й можливості, пов'язані з перспективам, зі свого боку, є чинники, на які (в силу зовнішніх причин), варто чи необхідно відреагувати. У кінцевому підсумку, у результаті аналізу необхідно сформулювати маркетингові задачі, щоб на їх основі розробити можливі стратегічні альтернативи маркетингової діяльності.

Розроблення стратегії являє собою складний процес розгляду певної кількості альтернатив розвитку підприємства, постійної переоцінки й періодичної перевірки здійснюваної стратегії залежно від стану середовища діяльності.

Методичні підходи до процесу розробки стратегії підкріплюються аналізом проблем реалізації стратегічних задумів. І. Ансофф запропонував методику, названу «сіткою розвитку товару», згідно з якою існують наступні напрями стратегічного розвитку [5]:

- глибоке впровадження на ринок – фірма збільшує збут своїх існуючих товарів на існуючих ринках за допомогою агресивного маркетингу;
- розширення меж ринку – фірма збільшує збут завдяки впровадженню існуючих товарів на нові ринки;
- вдосконалення товару – фірма збільшує збут за рахунок створення нових або вдосконалення старих товарів для існуючих ринків;
- диференціація – впровадження фірмою нових товарів на нові ринки.

Для вибору найбільш ефективних маркетингових стратегій використовуються різні методи, які можна укрупнено розділити на три основні групи:

Польові випробування. В основі цього методу лежить прагнення підприємства випробувати можливі маркетингові стратегії в реальних ситуаціях. Однак такі випробування різних стратегій практично неможливо здійснити в абсолютно однакових умовах. Тоді знаходять два або більше ринків для продажу, подібні з погляду початкових умов, і реалізують на них одну й ту ж стратегію, або ж відчують на кожному ринку різні стратегії й порівнюють потім отримані результати. Існують великі труднощі порівняння, контролю та інтерпретації отриманих результатів, не кажучи про високу вартість подібних експериментів. Крім того, конкуренти можуть скористатися отриманими результатами або ж спотворити їх (наприклад, організувавши підвищений попит на тестовану продукцію).

Математичний аналіз. За цим методом характе-

ристики різних стратегій аналізуються за допомогою математичних методів. Зовнішні умови можуть бути охарактеризовані розподілом ймовірностей. Математичний аналіз проводиться для оцінювання характеристик різних стратегій, а також для вибору оптимальної стратегії. Однак зазвичай маркетингові процеси бувають настільки складні, що уявити і вирішити їх за допомогою одних математичних рівнянь стає практично неможливо.

Імітаційне моделювання. Машинну імітацію вважають одним із найперспективніших інструментів аналізу складних систем і процесів. Машинна імітаційна модель – це комп'ютерне відображення чисельних характеристик досліджуваного процесу під взаємозалежної формі. Подібно математичним моделям вони засновані на символічному описі конкретного процесу, і в цьому їх схожість. Однак якщо в математичній моделі можна отримати рішення, виражене аналітично (тобто безвідносно конкретних значень чисельних характеристик), то імітаційна модель дає можливість лише «програвати» обрані випадково або цілеспрямовано різні

рішення, які визначаються набором чисельних характеристик. Це дозволяє прогнозувати динаміку можливих ситуацій у майбутньому й оцінювати наслідки перевіряються стратегій з метою знаходження найкращого.

ВИСНОВКИ

На сучасному підприємстві в рамках вибору стратегії маркетингова грає не останню роль, що визначає основний напрям у розвитку підприємства. Кожній стратегії притаманні послідовність, час виконання й ефективність для досягнення поставлених цілей перед підприємством.

Аналіз сучасної методичної бази дає можливість запропонувати ефективні методи для формування маркетингової стратегії розвитку підприємства. Так, мета процесу вибору й обґрунтування стратегії розвитку підприємств маркетингової орієнтації полягає в тому, щоб домогтися конкурентних переваг, які забезпечать компанії високу рентабельність та довгострокове функціонування в сучасних ринкових умовах.

Список використаних джерел

1. Мельник Д.Л. Маркетингова стратегія підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 3. С. 213–219.
2. Бабаченко Л.В. Стратегічний маркетинг у системі управління промисловим підприємством. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 15. Ч. 1. С. 11–15.
3. Писаренко В.В., Багорка М.О. Стратегічний маркетинг. Дніпро, 2019. 240 с.
4. Іванілов О.С. Економіка підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
5. Ансофф І. Новая корпоративная стратегия. СПб.: ПИТЕР, 1999. 416 с.

References

1. Melnyk D.L. Marketing strategy of the enterprise. *Bulletin of Khmelnytskyi National University*. 2009. № 3. pp. 213–219. (in Ukrainian).
2. Babachenko L.V. Strategic marketing in the management system of an industrial enterprise. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*. 2017. Issue 15. Part 1. pp. 11–15. (in Ukrainian).
3. Pysarenko V.V., Bahorka M.O. Strategic marketing. Dnipro, 2019. 240 p. (in Ukrainian).
4. Ivanilov O.S. Business Economics. Kyiv: Center for Educational Literature, 2009. 728 p. (in Ukrainian).
5. Ansoff I. New corporate strategy. Saint Petersburg, 1999. 416 p. (in Russian).

Heorhii POIASNYK

PhD in Engineering, Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>

e-mail: basket1979@ukr.net

METHODOLOGY FOR ENSURING THE FORMATION OF MARKETING STRATEGY OF ENTERPRISE DEVELOPMENT

Introduction. Market conditions pose new problems for economic entities. Currently, Ukrainian enterprises develop a plan of their market activity on the long and short term scopes on their own, meaning that all the enterprises independently choose the raw materials suppliers, range and volume of production, consumers, profits range, and the order of profits distribution. Therefore, the important part in the activities of an enterprise is the development and the implementation of the enterprise strategy.

The purpose of the paper is to increase the theoretical and methodological basis for the formation of marketing strategy for enterprise development.

Results. The article analyzes the issues during the formation of marketing strategy for enterprise development, where it can be used for the decision-making on the resources distribution with a goal to achieve the competitive advantages in selected product markets. Enterprises should have a system of constant discussion and reviewing of their own general objectives, but should avoid the frequent and significant changes in the main field of their activities. The process of selection and substantiation for the formation of marketing strategy for the enterprises was studied; which resulted in developing the following stages: evaluation of the existing strategy, formation of the basic strategy, market analysis, choice of strategic alternatives. The principle of choosing the most efficient marketing strategies is to use the different methods, namely: field tests, mathematical analysis, simulation.

Conclusion. It is very important to choose the right marketing strategy, which will choose the main focal point in the enterprise development in today's economic system. Each strategy is characterized by consistency, execution time and efficiency in order to achieve the goals of the enterprise. The analysis of the modern methodological base gives us the chance to offer efficient methods for formation of marketing strategy for enterprise growth. Thus, the purpose of the process of selection and justification of the strategy of marketing-oriented enterprises development is to achieve the competitive advantages which will provide the company with the high profitability and the long-term operation potential in today's market conditions.

Keywords: marketing, marketing strategy, enterprise, efficiency, strategic development

Ганна Вікторівна БУЛКОТ

к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2657-2862>

e-mail: Pupcanna@ukr.net

Ірина Олександрівна МІРКО

студентка, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0269-3424>

e-mail: irinka_mirko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено визначення ролі аудиту грошових коштів для підприємства та шляхи підвищення ефективності його проведення в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства. Розглянуто загальну стратегію та план аудиту грошових коштів в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства. Вказано основні причини виникнення проблем забезпечення кібербезпеки операцій із грошовими коштами підприємства. Запропоновано відповідний рівень інформаційної безпеки до операцій із грошовими коштами, для того щоб запобігти загрозам на підприємстві. Удосконалено способи спричинення збитку інформаційній безпеці в процесі проведення аудиту грошових коштів підприємства.

Ключові слова: аудит грошових коштів, кібербезпека підприємства, загрози проведення аудиту грошових коштів підприємства, аудит грошових коштів в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства

ВСТУП

На сьогодні операції з обліку грошових коштів мають важливе значення в організації та діяльності будь-якого підприємства, тому що охоплюють майже всі сфери його фінансово-господарської діяльності й потребують значної уваги з боку аудитора, оскільки під час їх здійснення можуть виникати різні порушення та зловживання з боку посадових осіб підприємства. Оскільки грошові кошти є найбільш рухливими активами й у сучасних умовах функціонування підприємств, в основному, усі грошові розрахунки відбуваються безготівково (в електронному вигляді), існує велика ймовірність зловживання ними й із боку третіх осіб. Тому проведення аудиту грошових коштів та забезпечення кібербезпеки даних про їх розрахунки є надзвичайно важливим питанням для збільшення ефективності ведення обліку та управління ними на підприємствах. Проте, незважаючи на підвищений інтерес до проблем аудиту грошових коштів в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства та значну кількість наукових розробок у цьому напрямі, досі немає комплексного підходу до їх вирішення.

Дослідженню проблем аудиту грошових коштів приділяють увагу багато вчених, зокрема: Ф.Ф. Бутинець, Г.В. Власюк, Н.Г. Волик, О.С. Кот, Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко, Н.І. Дорош, О.А. Петрик [1], А.М. Поддєрьогіна [10], М.І. Коваль, В.Г. Прушківський, Т.М. Тіховська, Ю.О. Нетреба, Ю.Б. Слободяник, О.Ю. Редько, В. Шевчук, А.Г. Швець [15], А.С. Чуєнков [14], О.В. Філозоф [13] та ін. [8, 11, 12].

Проте проблеми проведення аудиту грошових коштів досі залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

МЕТА статті – визначення ролі аудиту грошових коштів для підприємства та шляхів підвищення ефективності його проведення в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та теоретичною основою роботи є наукові праці вітчизняних та іноземних фахівців з аудиту операцій грошових коштів підприємства. У написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналізу, синтезу, причинно-наслідкового зв'язку та системного підходу – у вдосконаленні аудиту ефективності грошових коштів; графічний – для наочного зображення результатів дослідження; абстрактно-логічного та комплексного підходів – для формування узагальнених висновків на основі системного аналізу й аудиту, теорії і практики особливостей формування грошових коштів на підприємстві.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі акти України, національні нормативні документи, що регламентують процес бухгалтерського обліку та аудиту, теоретичні розробки науковців, монографії, автореферати кандидатських дисертацій, посібники, збірники наукових праць, матеріали наукових конференцій, наукові фахові та періодичні видання, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

В економічній літературі існує безліч визначень поняття «грошові кошти», що свідчить про неоднозначне розуміння самої сутності цього поняття.

Так, наприклад, В.В. Бабіч, С.В. Сагова зазначають, що під грошовими коштами варто розуміти валюту України та іноземну валюту [2, с. 280]; М. Дерій, – основні сегменти для здійснення готівкових і безготівкових розрахунків між державними бюджетними установами та підприємствами [6, с. 62]; І.С. Несходовський – абстрактний вимірник економічних процесів, явищ, об'єктів, який суб'єкти згодні приймати як платіжний засіб [9, с. 15].

Ф.Ф. Бутинець зазначає, що грошові кошти – форма існування грошей, використовується як засіб обігу та платежу; грошові знаки національної валюти України – банкноти й монети, зокрема пам'ятні та ювілейні монети, що знаходяться в обігу і є дійсними платіжними засобами [5]; В.І. Єфіменко, Л.І. Лук'яненко – готівка, яка зберігається на підприємстві, гроші у банках (на рахунках); банківські векселі, грошові чеки та перекази від клієнтів [7].

Отже, ознайомившись із напрацюваннями різних економістів стосовно трактування поняття «грошові кошти», можна сказати наступне, що грошові кошти є найліквіднішими активами підприємства, які виступа-

ють у формі готівки у касі, коштів на рахунках у банку та депозитів до запитання.

Облік грошових коштів на підприємстві є невіддільною складовою його фінансово-господарської діяльності. Щодня у касу підприємства й на його безготівкові рахунки надходять кошти, якими потрібно управляти та розпоряджатися. Але досить часто підприємство стикається із нечесністю та зловживанням службовим становищем своїх працівників, які мають доступ до цих коштів, а також із неефективним їх використанням або ж із використанням не за їх цільовим призначенням. Усі вищеперераховані дії в майбутньому можуть призвести до величезних збитків підприємства, тому для цього і проводиться аудит грошових коштів. Аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку й показників фінансової звітності суб'єкта господарювання для висловлення незалежної думки аудитора про її вірогідність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законодавства України, НП(С)БО та інших нормативних положень згідно із вимогами користувачів.

Перед тим як розпочати аудиторську перевірку, аудитор складає загальну стратегію та план операцій із грошовими коштами в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства (табл. 1, табл. 2).

Таблиця 1 – Загальна стратегія аудиту операцій із грошовими коштами в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства [сформовано авторами]

№ з/п	Етап	Заплановані види робіт	Період проведення	Виконавець
1	2	3	4	5
1.	Підготовчий	Знайомство з підприємством клієнта, оцінювання системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, суттєвості, планування аудиту операцій із грошовими коштами в умовах забезпечення заходів кібербезпеки підприємства.		
2.	Основний	Перевірка тотожності показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) зі Звітом про рух грошових коштів.		
		Перевірка правильності визначення ліміту залишку готівки в касі.		
		Перевірка касової книги на відповідність залишку готівки та встановленого ліміту залишку готівки.		
		Перевірка зберігання готівки для виплат, що належать до фонду оплати праці, пенсій, стипендій, дивідендів понад встановлений ліміт каси.		
		Перевірка цільового використання готівки.		
		Перевірка своєчасності повернення підзвітних сум, отриманих на відрядження та інші господарські цілі.		
		Перевірка касової книги.		
		Перевірка відповідності записів у касовій книзі записам у звіті касира.		
		Перевірка наявності первинних документів, доданих до звіту касира.		
		Перевірка правильності підрахунків касових операцій за день.		
		Перевірка доречності та правильності складання платіжних доручень та рівня захисту інформаційних носіїв, на яких зберігаються такі платіжні доручення.		

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
2.	Основний	Перевірка первинних документів на відповідність сумам зазначеним у банківських виписках та забезпечення конфіденційності таких даних в електронній мережі.		
3.	Заключний	Складання аудиторського звіту та інших підсумкових документів, розроблення рекомендацій аудитора, а також звіту про рівень забезпечення кібербезпеки на підприємстві під час проведення аудиту грошових коштів.		

Таблиця 2 – План аудиту операцій із грошовими коштами в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства [сформовано авторами]

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Методичні прийоми аудиту	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавець
1	2	3	4	5	6
1. Перевірка достовірності відображення операцій із грошовими коштами в касі в національній валюті					
1.1.	Перевірка тотожності даних Балансу (Звіту про фінансовий стан) і Головної книги	Документальна, перевірка по суті; арифметична	Баланс, Головна книга		
1.2.	Перевірка правильності відображення даних Головної книги за рахунками обліку, Журналу 1, Відомість 1.1	Документальна, перевірка по суті; арифметична	Головна книга, Журнал 1, Відомість 1.1		
1.3.	Перевірка тотожності аналітичного та синтетичного обліку залишку готівки	Документальна, перевірка по суті; нормальна; арифметична	Звіт касира, Журнал 1, Відомість 1.1, Рахунок 30		
2. Перевірка узгодженості інформації про операції з грошовими коштами в касі в національній валюті у фінансовій звітності					
2.1.	Перевірка тотожності показників Балансу зі Звітом про рух грошових коштів	Документальна, перевірка по суті; нормальна	Баланс, Звіт про рух грошових коштів		
2.2.	Перевірка тотожності показників Балансу і Приміток до фінансової звітності	Документальна, перевірка по суті; нормальна	Баланс, Примітки до фінансової звітності		
3. Перевірка дотримання ліміту залишку готівки в касі					
3.1.	Перевірка правильності визначення ліміту залишку готівки в касі	Документальна, арифметична	Розрахунок ліміту залишку готівки в касі, касова книга, ПКО, ВКО		
3.2.	Перевірка касової книги на відповідність залишку готівки та встановленого ліміту залишку готівки	Документальна, арифметична	Касова книга, встановлений ліміт		
3.3.	Перевірка зберігання готівки для виплат, що належать до фонду оплати праці, пенсій, стипендій, дивідендів понад установлений ліміт каси	Документальна, арифметична	Обстеження, опитування		
4. Перевірка дотримання касової дисципліни					
4.1.	Перевірка цільового використання готівки	Документальна, арифметична, зустрічна	ВКО, розпорядчі документи, авансові звіти, чеки, рахунки 30, 31, 372, 66		
4.2.	Перевірка своєчасності повернення підзвітних сум, отриманих на відрядження та інші господарські цілі	Документальна, арифметична, зустрічна	ВКО, авансові звіти, касова книга, рахунки 30, 372, 66		
5. Перевірка порядку ведення касової книги					
5.1.	Перевірка касової книги (прошнурована, пронумерована, опечатана, має виправлення)	Документальна, перевірка по суті; обстеження, арифметична	Касова книга		

1	2	3	4	5	6
5.2.	Перевірка відповідності записів у касовій книзі записам у звіті касира	Документальна, перевірка по суті; обстеження, арифметична	Касова книга, звіт касира		
5.3.	Перевірка наявності первинних документів, доданих до звіту касира	Документальна, перевірка по суті; обстеження, арифметична	Додані первинні документи до звітів касира		
5.4.	Перевірка правильності підрахунків касових операцій за день	Документальна, перевірка по суті; обстеження, арифметична	Касова книга		
6. Перевірка правильності оформлення прибуткових та видаткових касових ордерів					
6.1.	Перевірка за формою й суттю доданих до звіту ВКО і ПКО	Документальна, арифметична, зустрічна	Звіт касира, ВКО, ПКО		
6.2.	Перевірка відповідності ВКО і ПКО журналу реєстрації прибуткових і видаткових ордерів	Документальна, арифметична, зустрічна	Касова книга, звіт касира, ВКО, ПКО, журнал реєстрації прибуткових і видаткових ордерів		
7. Перевірка банківських рахунків					
7.1.	Перевірка банківських виписок по рахунку на наявність усіх прибуткових та видаткових касових документів та рівня захисту інформаційних носіїв, на яких зберігаються дані банківські виписки	Документальна, перевірка по суті; арифметична	Банківські виписки		
7.2.	Перевірка первинних документів на відповідність сумах зазначеним у банківських виписках та забезпечення конфіденційності таких даних в електронній мережі	Документальна, арифметична	Банківські виписки		
7.3.	Звірка банківських виписок та платіжних доручень на правильність вказаних у них дат здійснення операцій та перевірка системи кібербезпеки даних банківських виписок та платіжних доручень	Документальна, перевірка по суті; арифметична	Банківські виписки, платіжні доручення		

Далі аудитор складає тест системи внутрішнього контролю та тест системи бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами, на основі яких розраховує аудиторський ризик. Заключним етапом аудиторської перевірки є складання аудиторського звіту (звіту незалежного аудитора) – документ, в якому аудитор описує свою незалежну думку за результатами аудиту даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єкта господарювання відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та міжнародних стандартів аудиту.

Вище ми описали процес проведення аудиторської перевірки операцій із грошовими коштами, за допомогою якого виявляються порушення або недоліки, які можуть відбуватися під час господарської діяльності підприємства. Але, як показує практика, у сучасних умовах функціонування будь-якого підприємства виникає досить багато загроз витікання конфіденційної інформації такого підприємства, її розголошення або ж несанкціонований доступ до неї, а особливо це стосується грошових коштів. Тому нав-

коло операцій із грошима часто виникають зловживання, порушення, шахрайства не тільки з боку посадових осіб конкретного суб'єкта господарювання, а й із боку третіх осіб (зовнішніх стейкхолдерів), які мають власну вигоду. Отже, постає питання загрози кібербезпеки даних підприємства.

Під кібербезпекою підприємства розуміють стан захищеності його кіберпростору в цілому або ж його окремих підрозділів від ризику стороннього кібервпливу, за якого забезпечується їх сталий розвиток, а також своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних і потенційних викликів, кібернетичних втручань і загроз корпоративним інтересам підприємства.

Даний стан на підприємстві досягається за допомогою сукупності активних захисних і розвідувальних дій інсайдерів (відповідних осіб всередині підприємства, які мають доступ до конфіденційної інформації, недоступної для інших працівників підприємства) або ІТ-спеціалістів.

Причини виникнення проблем забезпечення кібербезпеки операцій із грошовими коштами підприєм-

ства наступні:

- відсутність чіткого усвідомлення ролі та значення кібербезпекової складової в операціях з обліку грошових коштів;
- нормативно-правова неврегульованість у сфері кібербезпеки;
- відсутність належної координації діяльності відповідних підрозділів підприємства, а отже, і неузгодженість дій зі створення окремих елементів системи кібербезпеки грошових коштів;

– дефіциту методичного забезпечення та кадрового наповнення відповідних структурних підрозділів підприємства.

Головні загрози, які можуть спричинити порушення конфіденційності даних про операції з грошовими коштами під час проведення аудиту, а також негативно вплинути на компоненти інформаційної системи підприємства, призвівши навіть до їх втрати, знищення чи збою функціонування, наведені на рис. 1.

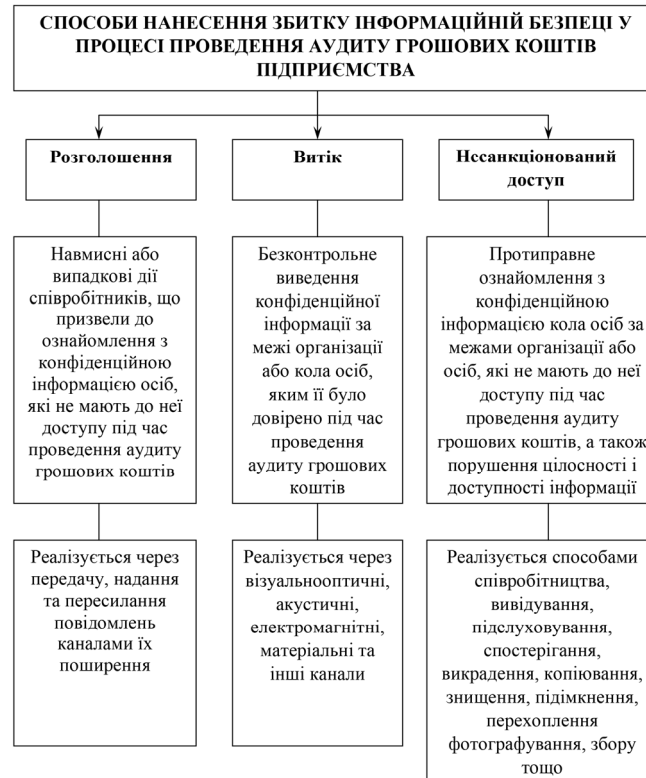

Рис. 1. Способи нанесення збитку інформаційній безпеці в процесі проведення аудиту грошових коштів підприємства [удосконалено авторами на основі [4, с. 14]]

Але для того щоб запобігти цим загрозам, на підприємстві необхідно забезпечити відповідний рівень інформаційної безпеки до операцій із грошовими коштами. Тому необхідно встановити:

- сервіси мережної безпеки (механізми захисту інформації, оброблюваної в розподілених обчислювальних системах і мережах);
- інженерно-технічні методи (мають на меті забезпечення захисту інформації від витіку в технічних каналах);
- правові та організаційні методи (створюють нормативну базу для організації різного роду діяльності, пов'язаної із забезпеченням інформаційної безпеки);
- теоретичні методи забезпечення (розв'язують завдання формалізації різного роду процесів, пов'язаних із забезпеченням інформаційної безпеки).

Отже, якщо встановити вищепераховані методи безпеки стосовно захисту таємної та конфіденційної інформації про операції із грошовими коштами на підприємстві, то цілком реально знизити рівень витікання такої інформації, несанкціонований доступ до неї, а також розголошення. Також, на нашу думку, досить важливим на підприємстві є той фактор, щоб працівники були морально свідомими й самі були

зацікавлені у збереженні комерційних даних про грошові кошти, тобто не мали власної вигоди зробити протилежне. Для цього керівникам підприємства необхідно гарно заохочувати та мотивувати власний персонал (належний рівень заробітної плати, оплачувана відпустка, соціальні гарантії, професійне навчання тощо).

ВИСНОВКИ

Отже, на сьогодні, проведення аудиту операцій з грошовими коштами є важливим процесом фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства. За допомогою аудиту підприємство матиме змогу виправити виявлені недоліки та порушення в ході аудиторської перевірки, звернути більш детальну увагу на майбутньому на відповідні слабкі місця в обліку, збільшити ефективність операцій із грошовими коштами.

Але, сучасний світ цифровізації та діджиталізації диктує свої правила, тому просто аудиторської перевірки операцій із грошовими коштами, особливо в безготівковій формі, недостатньо, щоб виявити всі шахрайства та порушення, які можуть проявлятися як всередині підприємства, так і поза його межами. Якщо ж раніше, щоб уникнути зловживань із грошо-

вими коштами, підприємство всі свої готівкові розрахунки переважно намагалося переводити у безготівкову форму (банківські розрахунки, електронні форми) для того, щоб знизити рівень зловживань з боку посадових осіб, то тепер усе частіше трапляються шахрайства та крадіжки і в електронному вигляді. Усе це не дивно, оскільки над цим серйозно працюють спеціально навчені групи хакерів, ІТ-розробників, а особливо в останні роки, коли взломи захисних сайтів та серверів мережевої безпеки вдається зробити набагато легше у зв'язку із сучасними кібератаками.

Тому необхідно забезпечити високий рівень кібербезпеки підприємства, за допомогою якого будуть виявлятися та попереджатися потенційні ризики, які можуть дуже серйозно нашкодити внутрішній безпеці підприємства злиттям таємної інформації в ненадійні джерела. Щоб досягти відповідного рівня безпеки

підприємства потрібно розробити надійні захисні сервери мережевої безпеки та сайти, які не пропускати-муть зовнішніх кібератак стосовно даних розрахунків із грошовими коштами. Крім цього, підприємству необхідно найняти професійних та компетентних ІТ-спеціалістів, інсайдерів та системних адміністраторів, які будуть підтримувати такий рівень кібербезпеки, а також розробляти нові схеми попередження шахрайств та зловживань зловмисників.

Отже, узагальнюючи все вище викладене, можна зробити висновок, що проведення аудиту грошових коштів має відбуватися разом із впровадженням необхідних заходів кібербезпеки на підприємстві, для того щоб знизити рівень розголошення, витікання та несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації про грошові кошти та забезпечити високий рівень захисту власних інформаційних джерел підприємства.

Список використаних джерел

1. Аудит / О.А. Петрик та ін. Київ, 2015. 643 с.
2. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів). К.: КНЕУ, 2006. 282 с.
3. Булкот Г.В., Годун Т.В. Особливості контролю грошових коштів на підприємствах України. *Образованіето и науката на XXI век: матеріали за XV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Софія, 15–22 жовтня 2019 р.)*. 2019. Вип. 4. С. 31–33.
4. Бурячок В.Л., Толубко В.Б., Хорошко В.О., Толюпа С.В. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект. К.: ДУТ, 2015. 288 с.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
6. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 60–64.
7. Єфіменко В.І., Лук'яненко Л.І. Облік у зарубіжних країнах. К.: КНЕУ, 2005. 211 с.
8. Меліхова Т.О., Верьовкіна А.С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. *Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука*. 2019. № 1. С. 24–29.
9. Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2009. 20 с.
10. Поддєрогіна А.М. Фінансовий менеджмент. К.: КНЕУ, 2005. 627 с.
11. Сергєєва О.Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємства. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. № 12. Ч. 2. С. 107–110.
12. Усатенко О.В., Пашкевич М.С. Аналіз грошових потоків у системі обов'язкового аудиту венчурних фондів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Випуск 23. Ч. 2. С. 105–109.
13. Філозоф О.В. Організація процесу внутрішнього аудиту на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю й аналізу. Міжнародний збірник наукових праць*. 2016. Випуск 1(13). С. 370–375.
14. Чуєнков А.С. Сутність та організація служби внутрішнього аудиту. URL: <http://soskin.info/ea/2010/7-8/201055zmist.html>
15. Швец А.Г. Суть внутрішнього аудиту та його організація на підприємстві URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=28156>

References

1. Audit / O.A. Petryk, et.al. Kyiv, 2015. 643 p. (in Ukrainian).
2. Babich V.V., Sahova S.V. Financial Accounting (Asset Accounting). Kyiv: KNEU, 2006. 282 p. (in Ukrainian).
3. Bulkot H.V., Hodun T.V. Features of cash control on enterprises of Ukraine. *Education and science of the XXI century: materials for the XV International scientific-practical conf. (Sofia, October 15–22, 2019)*. 2019. Issue 4. pp. 31–33. (in Ukrainian).
4. Buriachok V.L., Tolubko V.B., Khoroshko V.O., Toliupa S.V. Information and cybersecurity: socio-technical aspect. Kyiv: DUT, 2015. 288 p. (in Ukrainian).
5. Butynets F.F. Financial accounting: a textbook for students majoring in “Accounting and Auditing” in higher education. Zhytomyr: PP “Ruta”, 2009. 912 p. (in Ukrainian).
6. Derii M. Definitions of “cash” and “cash flows”: differences and relationships. *Economic analysis*. 2010. Issue 6. pp. 60–64. (in Ukrainian).
7. Yefimenko V.I., Lukianenko L.I. Accounting in foreign countries. Kyiv: KNEU, 2005. 211 p. (in Ukrainian).
8. Melikhova T.O., Verovkina A.S. Improving the methodology of checking funds in the national currency. *Investments: practice and experience. Economic science*. 2019. № 1. pp. 24–29. (in Ukrainian).
9. Neskhodovskiy I.S. Accounting for cash and control of their implementation in trade enterprises: author's abstract ... PhD in economic sciences: 08.00.09. Kyiv, 2009. 20 p. (in Ukrainian).
10. Poddierohina A.M. Financial Management. Kyiv: KNEU, 2005. 627 p. (in Ukrainian).
11. Serhieieva O.R. The essence and main aspects of cash flow management of the enterprise. *International economic relations and the world economy*. 2017. № 12. part 2. pp. 107–110. (in Ukrainian).
12. Usatenko O.V., Pashkevych M.S. Analysis of cash flows in the system of mandatory audit of venture funds. *Scientific*

Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy. 2019. Issue 23. Part 2. pp. 105–109. (in Ukrainian).

13. Filozop O.V. Organization of the internal audit process at the enterprise. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis. International collection of scientific works.* 2016. Issue 1 (13). pp. 370–375. (in Ukrainian).

14. Chuienkov A.Ye. The essence and organization of the internal audit service. URL: <http://soskin.info/ea/2010/7-8/201055zmist.html> (in Ukrainian).

15. Shvets A.H. The essence of internal audit and its organization at the enterprise. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=28156> (in Ukrainian).

Hanna BULKOT

PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2657-2862>

e-mail: Pypcanna@ukr.net

Iryna MIRKO

student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0269-3424>

e-mail: irinka_mirko@ukr.net

FEATURES OF CASH AUDIT IN THE CONDITIONS OF ENSURING THE ENTERPRISE'S CYBERSECURITY

Introduction. Today, cash accounting transactions are important in the organization and activities of any enterprise, because they cover almost all areas of its financial and economic activities and require significant attention from the auditor, as during their implementation may occur various violations and overuses by officials of the enterprise. Since cash is the most mobile asset and in today's business environment, basically, all cash payments are non-cash (electronically), there is a high probability of overuse by third parties. Therefore, performing an audit of cash operations and implementation cybersecurity of data about their calculations is an extremely important issue to increase the efficiency of accounting and management them in enterprises.

The purpose of the paper is to determine the role of cash audit for the company and ways to increase efficiency of its implementation in terms of cybersecurity of the enterprise.

Results. The article acquaints with the work of various economists on the interpretation of the concept of "cash", so we can say that cash – are the most liquid assets of the company, which are in the form of cash at the box office, cash in the bank accounts and demand deposits. The general strategy and the plan of cash audit in terms of cybersecurity of the enterprise are considered. The main reasons occurrence of problem ensuring of cybersecurity of operations with cash of the enterprise are indicated. An appropriate level of information security for cash transactions has been proposed in order to prevent threats in the enterprise. Ways to damage information security in the process of conducting an audit of cash of the enterprise are improved.

Conclusions. Cash audit must be conducted in conjunction with the implementation of the necessary cybersecurity measures in the enterprise in order to reduce the level of disclosure, leakage and unauthorized access to confidential information about cash and to ensure a high level of protection of the company's own information sources.

Keywords: cash audit, cybersecurity of the enterprise, threats of conducting an audit of cash of the enterprise, cash audit in terms of cybersecurity of the enterprise

Олена Володимирівна **ПОШИВАЛОВА**

к. фіз.-мат. н., доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7490-6847>

e-mail: elenaposhivalova1956@gmail.com

СТАТИСТИЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ КЛІМАТИЧНИХ УМОВ НА ВИРОБНИЦТВО РОСЛИННИЦТВА: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У роботі розглянуто статистичну модель оцінювання впливу кліматичних умов на виробництво рослинництва в Україні. Проаналізовано динаміку змін статистичних показників виробництва рослинництва Херсонської області за період 1990-2019 роки: валовий збір культур зернових і зернобобових; площа, з якої зібрано культури зернові та зернобобові; урожайність пшениці; виробництво культур зернових і зернобобових на одну особу. Згруповано за рівнем водності періоди різного забезпечення атмосферними опадами Херсонської області: сухий, середній, вологий. Доведено, що на вплив урожайності пшениці озимої впливають такі фактори: площа посіву та середньорічні атмосферні опади.

Ключові слова: виробництво рослинництва, урожайність, статистична модель, валовий збір, атмосферні опади

ВСТУП

Виробництво рослинництва є пріоритетним сектором агропромислового комплексу України. Розвиток цього сектору є важливим із багатьох факторів. По-перше, це забезпечення продуктової безпеки як складової національної безпеки. По-друге, збільшення імпорту сільськогосподарської продукції – це значний грошовий потік, що дозволяє запроваджувати на агропідприємствах новітні технології. По-третє, первинне виробництво рослинництва є фундаментом інших галузей: тваринництва, хімічної, текстильної, медичної тощо.

Україна є топовим гравцем на світовому ринку імпорту сільськогосподарської продукції. Згідно зі звітом Єврокомісії про стан торгівлі агропродукцією, з листопада 2018 р. до жовтня 2019 р. імпорт сільгосппродукції Євросоюзом зі США вартував 12,3 млрд євро, з Бразилії – 11,7 млрд євро, з України – 7,3 млрд євро [1]. Зазначається, що за рік найбільш стрімким було зростання імпорту до ЄС з України – 41 %, або 2,1 млрд євро у грошовому вираженні [1]. На другому місці, для порівняння, Канада зі зростанням лише в 3 %.

На розвиток сектору виробництва рослинництва впливають різноманітні фактори насамперед природно-кліматичні. Україна має розгалужені кліматичні зони: Степ, Лісостеп, Полісся. Кожна з цих агрокліматичних зон має свою специфіку виробництва рослинництва. Це потребує глибокого дослідження впливу кліматичних умов на виробництво рослинництва.

К.О. Прокопенко та Л.О. Удова у своєму дослідженні [2] побудували кліматичні сценарії. Зокрема, найближчі 10-20 років будуть сприятливі для виробництва озимої пшениці через можливе зміщення строків сівби на 20-40 днів та більш ефективне використання умов осінньої вегетації, що може зумовити збільшення загальної продуктивності посівів на 20-40 % [2].

О.М. Нечипоренко висвітлив важливість нетрадиційних напрямів раціонального використання водних ресурсів в умовах потепління клімату на основі розрахунку водоемності валової продукції сільського господарства [3].

Н.А. Макаренко та Р.В. Подзерей здійснили інтег-

ральне оцінювання придатності сільськогосподарських угідь Черкаської області для отримання зерна пшениці 1 класу якості за ґрунтово-кліматичними показниками [4]. Але виникає сумнів стосовно здійснення нормалізації показників під час інтегрального оцінювання, і, як наслідок, усі 20 районів Черкаської області увійшли в 1 клас якості.

В. Польовий, Л. Лукашук та М. Лук'яник констатують, що з глобальними змінами клімату теплозабезпеченість Західного Лісостепу й Західного Полісся істотно поліпшилася, завдяки чому у структурі посівних площ регіону стали домінувати теплолюбні культури (кукурудза, соя, соняшник), а у комплексі із впровадженням сучасних технологій вирощування стрімко зросла врожайність усіх сільськогосподарських культур [5].

Здійснений контент-аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок, що більшість українських вчених вважають позитивною тенденцією зміни у кліматичних зонах України для виробництва рослинництва. Але необхідно зазначити, що збільшення теплозабезпеченості виробництва рослинництва на фоні значного зменшення середньорічних опадів, значно погіршує розміри посівних і зібраних площ, валових зборів і урожайності основних сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.

МЕТА роботи – побудова статистичної моделі оцінювання впливу кліматичних умов на виробництво рослинництва в регіональному розрізі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. Для проведення розрахунків основних статистичних показників виробництва продукції рослинництва використовувалися: методи аналізу абсолютних, відносних і середніх величин; методи побудови та вивчення групувань; методи аналізу структури сукупностей; методи аналізу взаємопов'язаності показників; методи вивчення тенденцій [6–8].

РЕЗУЛЬТАТИ

Степова зона Херсонщини – центр виробництва

зерна пшениці озимої. Здійснено аналіз показників виробництва рослинництва за період 1990-2019 рр.

На рис. 1 розглянуто динаміку зміни виробництва (валового збору) культур зернових і зернобобових у Херсонській області за період 1990-2019 рр. Виробництво (валовий збір) сільськогосподарських культур – загальний розмір продукції однорічних і дворічних культур, зібраної з основних, повторних і міжрядних посівів.

Виробництво зернових і зернобобових культур і сояшнику наведено в масі. У 2015 р. обсяг виробництва зерна досяг свого пікового значення, що привело до росту насиченості зернового ринку і, як наслідок, до збільшення залишків на кінець року. Така обставина привела до зниження попиту на зерно й, відповідно, падіння цін із наступною їхньою стабілізацією.

На рис. 2 розглянуто динаміку зміни площі, з якої зібрано культури зернові та зернобобові, у Херсонській області за період 1990-2019 рр. Площа, з якої зібрано врожай (зібрана площа) сільськогосподарських культур, – площа, на якій фактично проведені роботи зі збирання врожаю сільськогосподарських культур.

На період 2015-2016 рр. припало збільшення попиту

на зерно з боку низки країн, зниження внутрішнього виробництва в яких призвело до росту потреб в імпорті. Тому у 2015 р. відбувся «пік» зміни площі, з якої зібрано культури зернові та зернобобові, у Херсонській області, з подальшим зменшенням. У 2019 р. знову відбулося зростання площі.

На рис. 3 розглянуто динаміку зміни врожайності пшениці у Херсонській області за період 1990-2019 рр. Урожайність сільськогосподарських культур – середній розмір певної продукції рослинництва з одиниці фактично зібраної площі цієї культури, який обчислено як співвідношення валового збору з основних, повторних і міжрядних посівів та фактично. Як наслідок, зміна посівної площі у 2015 р. та 2019 р. призвела до збільшення урожайності пшениці.

На рис. 4 розглянуто динаміку зміни виробництва культур зернових і зернобобових на одну особу у Херсонській області за період 1990-2019 рр. Виробництво сільськогосподарських культур на 1 особу – співвідношення обсягу виробництва (валового збору) певного виду продукції рослинництва до середньорічної кількості наявного населення за звітний рік.

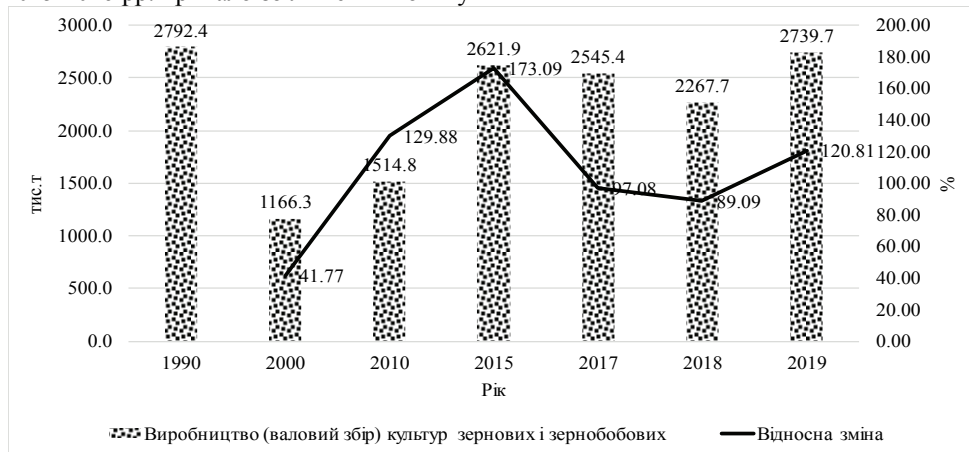

Рис. 1. Динаміка зміни виробництва (валового збору) культур зернових і зернобобових у Херсонській області за період 1990-2019 рр. [розраховано на основі [9]]

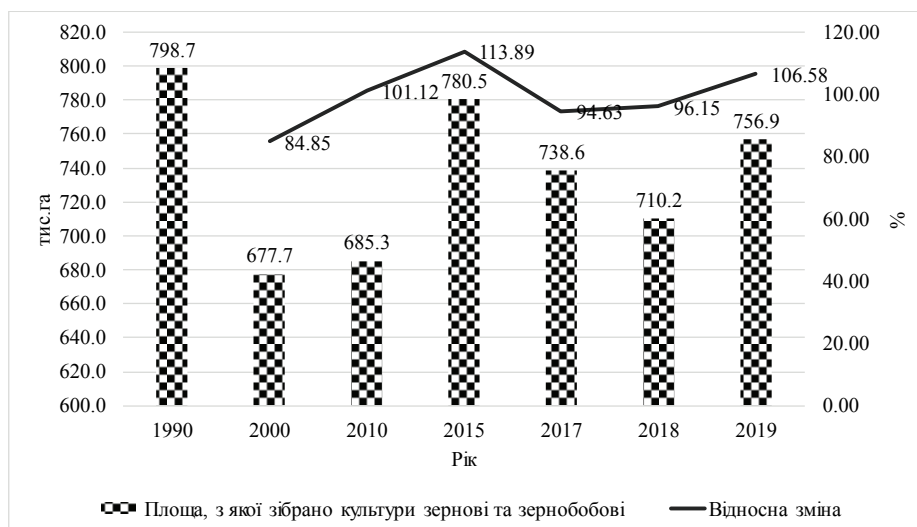

Рис. 2. Динаміка зміни площі, з якої зібрано культури зернові та зернобобові, у Херсонській області за період 1990-2019 рр. [розраховано на основі [9]]

Рис. 3. Динаміка зміни врожайності пшениці у Херсонській області за період 1990-2019 рр. [розраховано на основі [9]]

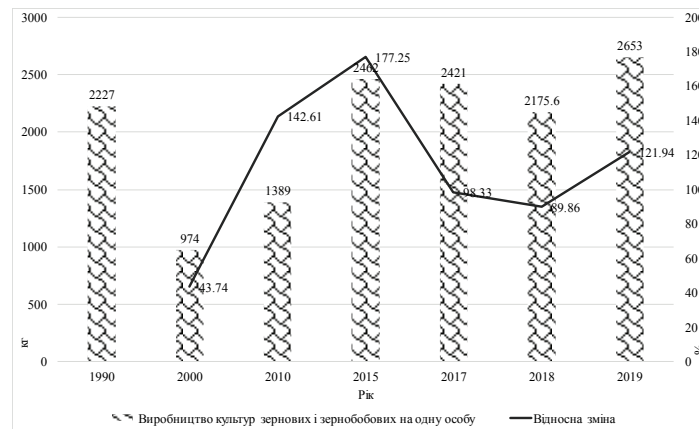

Рис. 4. Динаміка зміни виробництва культур зернових і зернобобових на одну особу у Херсонській області за період 1990-2019 рр. [розраховано на основі [9]]

У зв'язку з тим, що чисельність населення Херсонської області за період 1990–2019 рр. змінювалася несуттєво: максимальне значення зміни у 2004 р. – -1,01%, мінімальне значення зміни у 2012 р. – -0,44% [10], на показник виробництва культур зернових і зернобобових на одну особу найбільший вплив здійснило збільшення обсягу виробництва (валового збору) продукції рослинництва.

За результатами аналізу, можна зробити висновок, що на динаміку зміни статистичних показників виробництва рослинництва, впливає зміна площі посіву. Але найважливішими природними ресурсами у регіоні Сухого Степу Херсонщини є показники клімату – атмосферні опади, температура повітря, відносна вологість, дефіцит вологості тощо.

Характеристику років за забезпеченістю атмосферними опадами Херсонської області наведено на рис. 5: – середньобогаторічна норма атмосферних опадів (1966-2019 рр.) – 450 мм, середньовегетаційна (з 1 квітня до

30 вересня) норма – 280 мм.

Необхідно зазначити, що у вегетативні періоди структура водності років забезпеченістю атмосферними опадами у Херсонській області наступні: сухі – 41,3%, середні – 23,91%, вологі – 34,8%. Як показало підтвердження першої гіпотези дослідження, на зміну статистичних показників виробництва рослинництва найбільше впливає зміна площі посіву. Друга гіпотеза – вплив зміну урожайності озимої пшениці від зміни атмосферних опадів.

На рис. 6 розглянуто динаміку зміни врожайності пшениці озимої та атмосферних опадів у Херсонській області за період 1990-2019 рр.

Оскільки продуктивність пшениці озимої за роками значно коливається, виникає необхідність у моделюванні врожайності з урахуванням фактичних і очікуваних агрометеорологічних умов (рис. 7).

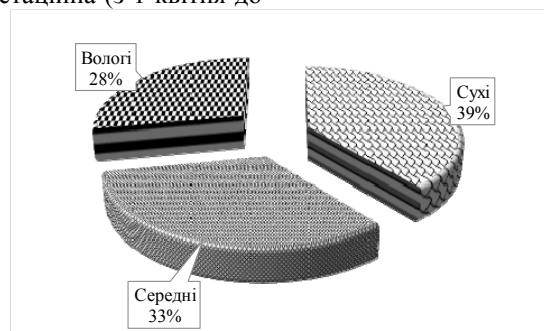

Рис. 5. Структура водності років за забезпеченістю атмосферними опадами у період 1966-2019 рр. у Херсонській області (середньорічні) [розраховано на основі [11]]

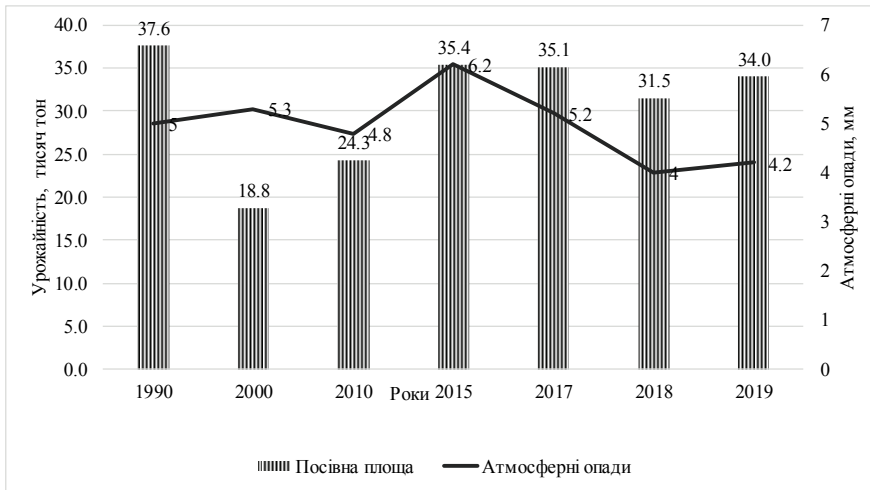

Рис. 6. Динаміка зміни врожайності пшениці озимої та атмосферних опадів за період 1900-2019 рр. у Херсонській області (середньорічні) [розраховано на основі [9,11]]

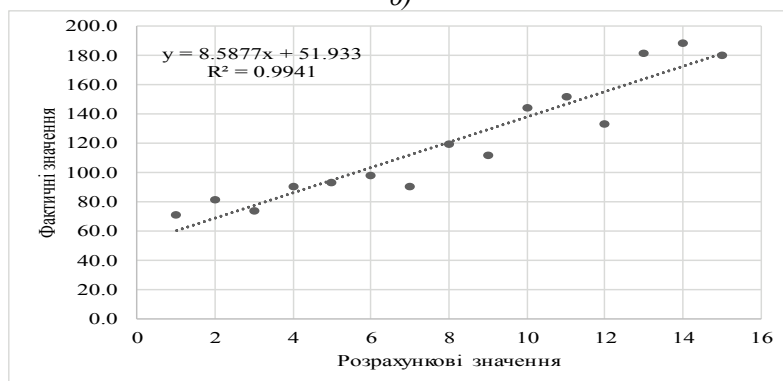
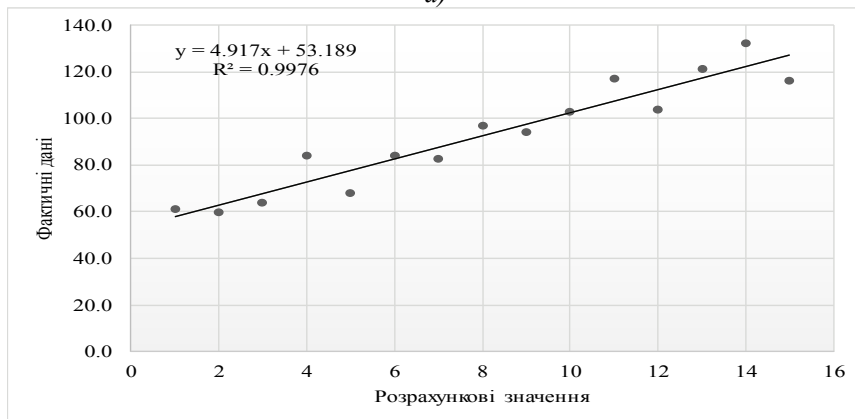
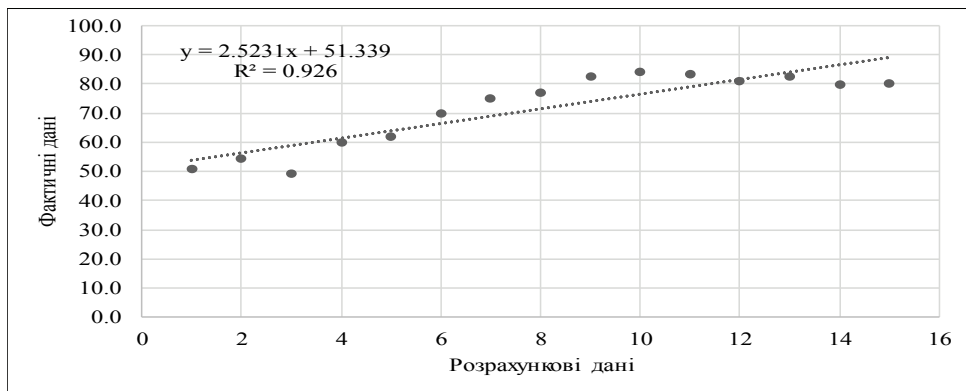

Рис. 7. Моделювання врожайності пшениці озимої у Херсонській області (а – сухий рік, б – середній рік, в – вологий рік) [розраховано на основі [9, 11]]

Аналіз отриманих результатів моделювання підтвердив високу значущість фактора впливу на формування врожаю пшениці озимої. Множинний коефіцієнт кореляції регресійної моделі вказує на тісний зв'язок між урожайністю та досліджуваними факторами: $R^2 = 0.926$ – сухий рік, $R^2 = 0.9976$ – середній рік, $R^2 = 0.9941$ – вологий рік.

ВИСНОВКИ

Відповідно до побудованої статистичної моделі доведено, що на вплив урожайності пшениці озимої впливають такі фактори: площа посіву та середньорічні атмосферні опади. Якщо використовувати інструменти моделювання, можна здійснити прогноз врожайності пшениці озимої та спланувати посівну площу, що забезпечить необхідне (розрахункове) значення валового збору. Особливого значення це набуває для Сухої

Степової зони, де відокремлюють три різні за рівнем водності періоди: сухий, середній, вологий.

Сучасні засоби діджиталізації здатні здійснити цифрову трансформацію в галузі виробництва рослинництва. Системи контролю висіву та внесення добрив, програмне забезпечення, різноманітні сенсори, GPS-обладнання, автопілоти й системи паралельного водіння машин, літальні дрони дозволяють забезпечити умови «чистої» екологічної агропродукції, підвищити валовий збір, забезпечити умови ресурсозбереження, можливості обробці Big Data.

Безумовно, за подальшого оцінювання впливу факторів на виробництво рослинництва можна врахувати й інші чинники: гумус, рН ґрунту; середньорічна температура повітря тощо.

Список використаних джерел

1. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. Центр Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
2. Прокопенко К.О., Удова Л.О. Сільське господарство України: виклики і шляхи розвитку в умовах зміни клімату. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 1. С. 92–107.
3. Нечипоренко О.М. Стан та перспективи адаптації аграрного сектору економіки України до глобальних змін клімату. *Економіст*. 2016. № 11. С. 10–14.
4. Макаренко Н.А., Подзерей Р.В. Оцінка ґрунтово-кліматичних умов Черкаської області для виробництва органічної продукції рослинництва стандартизованої якості. *Збалансоване природокористування*. 2016. № 2. С. 156–162.
5. Польовий В., Лукашук Л., Лук'яник М. Вплив змін клімату на розвиток рослинництва в умовах Західного регіону. *Вісник аграрної науки*. 2019. № 97(9). С. 29–34.
6. Пошивалова О. Побудова економетричної моделі ринку тютюнових виробів в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 9. С. 17–20.
7. Пошивалова О. Формування моделі оцінювання мотивації персоналу підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 9. С. 5–9.
8. Gilorme T.V., Shachanina, Y.K. Corporate Social Reporting as a Dominant of Information Support for Enterprise Management. *Economics and Society*. 2016. № 5. pp. 672–677.
9. Рослинництво в Україні – 2019. Статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm
10. Населення України. Херсонська область. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/hersonskaya/>
11. Агrometeorологічні щорічники. Український гідрометеорологічний центр. URL: https://meteo.gov.ua/ua/33345/agrometeorology/agro_regime_climatic_information/

References

1. Sectoral integration of Ukraine to the EU: preconditions, prospects, challenges. Razumkov Center. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf (in Ukrainian).
2. Prokopenko K., Udova L. Ukrainian agriculture: challenges and ways of development under the climate change. *Economics and forecasting*. 2017. № 1. pp. 92–107. (in Ukrainian).
3. Nechiporenko O. Status and prospects of the Ukraine economy's agricultural sector adaptation to global climate changes. *Economist*. 2016. № 11. pp. 10–14. (in Ukrainian).
4. Makarenko N., Podzerei R. Estimation of soil-climatic conditions of Cherkasy region for the production of organic crop production of standardized quality. *Balanced nature management*. 2016. № 2. pp. 156–162. (in Ukrainian).
5. Poliovyi V., Lukashchuk L., Lukianyk M. Influence of climate fluctuations on development of plant growing in conditions of Western region. *Bulletin of Agricultural Science*. 2019. № 97(9). pp. 29–34. (in Ukrainian).
6. Poshyvalova O. Construction of econometric model of the tobacco market in Ukraine. *Economics. Finances. Law*. 2018. № 9. pp. 17–20. (in Ukrainian).
7. Poshyvalova O. Formation of the evaluation model of the enterprise's personnel motivation. *Economics. Finances. Law*. 2020. № 9. pp. 5–9. (in Ukrainian).
8. Gilorme T.V., Shachanina, Y.K. Corporate Social Reporting as a Dominant of Information Support for Enterprise Management. *Economics and Society*. 2016. № 5. pp. 672–677.
9. Plant Growing in Ukraine – 2019. Statistical Collection. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm (in Ukrainian).
10. The population of Ukraine. Kherson region. Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/hersonskaya/> (in Ukrainian).
11. Agrometeorological annually. Ukrainian Hydrometeorological Center. URL: https://meteo.gov.ua/ua/33345/agrometeorology/agro_regime_climatic_information/ (in Ukrainian).

Olena POSHYVALOVA

PhD in Physics and Mathematics, Associate Professor, Oles Honchar Dnipro National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7490-6847>

e-mail: elenaposhivalova1956@gmail.com

STATISTICAL MODEL FOR EVALUATION OF THE IMPACT OF CLIMATIC CONDITIONS ON THE CROPS PRODUCTION: THE REGIONAL ASPECTS

The work examines the statistical model for evaluation of the impact of climatic conditions on the crops production in Ukraine. The conducted content analysis of academic literary sources enables to arrive at conclusion that the majority of Ukrainian scholars consider changes in climatic zones of Ukraine a positive trend for crops production. It must be emphasized, nonetheless, that the increase in natural heat provision for crops production against the backdrop of a significant reduction in average annual precipitation considerably diminishes the sizes of cultivated and harvested areas, gross yield and overall crop yield of basic crops and perennial plantings. To perform calculations on key statistical indicators of crops production the following tools have been employed: methods of analysis of absolute, relative and average values; methods of elaboration and study of groupings; methods of analysis of the structure of statistical populations; methods of cross-impact analysis of indicators; methods of trend studies. The analysis concerned the dynamics of change in statistical indicators of crops production in Kherson oblast over the period of 1990–2019: gross yield of cereal and leguminous crops; total harvesting area of cereal and leguminous crops; wheat yields; cereal and leguminous crops production per capita. Periods of diverse degrees of occurrence of atmospheric precipitation in Kherson oblast according to the level of liquid saturation have been grouped: dry, medium, humid. It has been proved that winter wheat yields are affected by the following factors: size of the cultivation area and average annual precipitation. It is established that the digitalization of the agriculture contributes to the decrease in pressure on land and water resources, provision of conditions for “clean”, sustainable and eco-friendly agricultural products, increase in gross yield of crops, provision of conditions for efficient use of resources, capability of Big Data processing. Prospects for further research lie in elaboration of a multi-factor non-linear modeling of winter wheat yield with account for the factors of humus and soil pH; average annual atmospheric temperature, etc.

Keywords: crops production, crop yield, statistical model, gross yield, atmospheric precipitation

Олена Володимирівна ПЕТРУШКА

к.е.н., доцент, Західноукраїнський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2065-8825>

e-mail: petrushka888@ukr.net

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто основні недоліки функціонування солідарної пенсійної системи, а також вказані фактори, які мають негативний вплив на діяльність Пенсійного фонду України зокрема. Окреслено переваги багатокomпонентної системи пенсійного страхування. Також окреслено умови та запропоновано напрями, дотримання яких дало б змогу забезпечити збалансованість між надходженням фінансових ресурсів пенсійного страхування та їх використанням, а також дозволило б пенсійній системі виконувати покладені на неї завдання в особі Пенсійного фонду України та недержавних пенсійних фондів (НДФ).

Ключові слова: державне та недержавне пенсійне забезпечення, фінансові ресурси пенсійного страхування, модернізація пенсійної системи України

ВСТУП

Система пенсійного страхування України перебуває у досить складному фінансовому становищі, що підтверджується низкою факторів: зростанням дефіцитності бюджету Пенсійного фонду України, що супроводжується зменшенням власних надходжень до бюджету; посиленням розриву між пенсійними виплатами й заробітними платами; відсутністю зацікавленості громадян у формуванні власних пенсійних накопичень; відсутністю залежності між сплаченим страховими внесками застрахованими особами та отримуваними пенсійними виплатами; високим впливом політичної та економічної ситуації у країні на розвиток системи пенсійного страхування України на всіх її рівнях; значним рівнем тіньової економіки, тінізацією заробітних плат та інших доходів громадян, що, знову ж таки, дозволяє зменшити базу нарахування єдиного внеску, а в результаті є однією з найбільших причин погіршення фінансового стану всієї системи пенсійного страхування України. У зв'язку із наявністю демографічних, соціально-економічних та фінансових проблем, які постали перед Україною, досить гострим є питання необхідності модернізації пенсійної системи України. Основою для її вдосконалення мають стати зміни, які зможуть забезпечити створення збалансованої і справедливої системи пенсійного страхування, яка буде функціонувати на засадах прозорості та ефективності, основним покликанням якої стане забезпечення високого рівня життя та соціальної інтегрованості існуючих та майбутніх пенсіонерів.

МЕТА роботи полягає у дослідженні проблем функціонування пенсійної системи України та пошуку шляхів вдосконалення системи формування та використання фінансових ресурсів пенсійного страхування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою цього дослідження є аналіз наукових статей вітчизняних та зарубіжних вчених, монографій, матеріалів періодичних видань, статистичних даних та нормативно-правових актів, ресурси мережі Інтернет. У проведенні

дослідження використано методи аналізу та синтезу, методи порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансова спроможність системи пенсійного страхування кожної країни є запорукою матеріального добробуту її громадян, які досягли пенсійного віку. Забезпечення гідного рівня життя особам похилого віку, створення додаткових умов для розвитку економіки, запровадження стимулюючих механізмів створення пенсійних заощаджень для майбутніх пенсіонерів є передумовами для здійснення модернізації системи формування та використання фінансових ресурсів системи пенсійного страхування України, яка ґрунтуватиметься на засадах соціальної справедливості та особистої відповідальності кожного громадянина за своє фінансове становище у майбутньому.

Реальними й першочерговими кроками у напрямі реалізації окреслених векторів реформування на шляху до вдосконалення системи пенсійного забезпечення мають стати комплексні системні заходи з детінізації економіки, створення робочих місць, легалізації ринку праці, зниження тиску на фонд оплати праці і спрощення податкового адміністрування, забезпечення належного рівня заробітної плати й доходів населення [1, с. 7]. На нашу думку, ці кроки є вкрай необхідними й дуже ефективними, проте на практиці вони потребують дуже багато часу для їх реалізації. Саме тому варто виділити, менш глобальні, але не менш важливі кроки, які допоможуть здійснити модернізацію сучасної системи формування та використання фінансових ресурсів пенсійного страхування України.

На сьогодні система формування і використання фінансових ресурсів солідарної пенсійної системи не дає повноцінно виконувати функції, які покладені на неї. Саме тому необхідно створити умови, які змогли б забезпечити збалансованість між надходженням фінансових ресурсів та їх використанням, а також дозволить солідарній пенсійній системі виконувати покладені на неї завдання в особі Пенсійного фонду України. З цієї метою необхідно (рис. 1):

Рис. 1. Напрями вдосконалення системи формування та використання фінансових ресурсів пенсійного страхування України [складено автором]

З метою удосконалення механізму ефективного використання коштів пенсійної системи необхідним є модернізація існуючої системи адміністративного, фінансового та бюджетного менеджменту. Ключовим моментом такої модернізації є врахування повноти фінансового забезпечення, результативності та ефективності управління фінансовими потоками. Забезпечення ефективного використання бюджетних коштів пенсійної системи розглядають як один із напрямів підвищення забезпечення цих коштів. Використання бюджетних коштів повинно ґрунтуватися на збалансованості можливостей та потреб забезпечення фінансових ресурсів, аналізі достатності їх обсягів, оцінці рівня їх результативності та керованості, наявності інноваційних важелів та схем їх управління, інших складових фінансового менеджменту, обґрунтованості побудови фінансових потоків [2].

Що стосується недержавного пенсійного забезпечення, варто зазначити, що з початку становлення й дотепер відбулося значне зростання як кількісних так і якісних показників його діяльності. Проте ефективному розвитку системі недержавного пенсійного забезпечення в Україні на сьогодні перешкоджає низка причин, до яких належать як загальноекономічні чинники, так і специфічні, які притаманні фінансовому ринку. Дія цих чинників поширюється й на процес формування та використання фінансових ресурсів суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення. До них належать [3]:

- обмежений вибір фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів;
- складна процедура доступу недержавних пенсійних фондів до зовнішніх фінансових ринків;
- збільшення ризиків неповернення пенсійних активів, які розміщені на депозитних рахунках банківських установ, до яких запроваджено тимчасову адміністрацію або прийнято рішення про їх ліквідацію;
- відсутність зацікавленості роботодавців у фінансуванні недержавних пенсійних програм для своїх

працівників;

– низький рівень роз'яснювальної роботи стосовно ролі накопичувального пенсійного забезпечення у суспільстві та недостатня фінансова спроможність громадян стосовно участі в ньому.

До того ж у впровадженні третього рівня пенсійної системи Україна зіткнулася з низкою проблем, серед яких є суперечливі питання державного регулювання та оподаткування, недостатній рівень розвитку фінансових ринків, зосередженість роботодавців не на соціальних питаннях, а на розв'язанні поточних проблем, що виникли внаслідок фінансової кризи та інших дестабілізуючих факторів [4, с. 84].

Одним із важливих напрямів діяльності для розв'язання проблеми формування та використання фінансових ресурсів є подолання проблеми недовіри та недостатньої інформованості населення стосовно недержавного пенсійного забезпечення. Вважаємо, що інформація, яка повинна доходити до громадян України, із функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення має заповнити їх у державній підтримці сфери недержавного пенсійного забезпечення. Державна підтримка системи недержавного пенсійного забезпечення є дуже важливою для вкладників, адже це говорить про надійність та збереження вкладених коштів та є гарантією повернення їх у майбутньому. Крім того, ця інформація має бути зрозумілою для переважної більшості населення України, містити в собі достовірні показники діяльності недержавного пенсійного забезпечення.

Інвестиційний потенціал накопичувальної пенсійної системи відіграє важливу роль як для розвитку економіки загалом, так і для місцевого господарства зокрема. Однак можливості його використання на регіональному рівні вимагають активної участі органів місцевої влади у процесі залучення громадян до формування пенсійних накопичень. Одним із варіантів такої участі може стати створення муніципальних пенсійних фондів [4, с. 85]. Діяльність таких фондів дозво-

литель не лише підвищити рівень пенсійного забезпечення працівників окремого регіону, але й забезпечити концентрацію фінансових ресурсів у його межах та їх спрямування на розвиток місцевого господарства [5, с. 207]. На нашу думку, це дозволить також посилити мотивацію громадян до здійснення пенсійних заощаджень, адже на сьогодні не у всіх містах України представлені суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення, що певною мірою відлякує населення через територіальну віддаленість даних установ, що знову ж таки викликає певний рівень недовіри. Діяльність муніципальних пенсійних фондів дозволить не тільки примножити надходження фінансових ресурсів до недержавного пенсійного забезпечення, а й дозволить зміцнити фінансове становище регіону.

Слід приділити увагу і збільшенню пропозиції якісних інструментів інвестування для пенсійних фондів. Оскільки їхні активи мають довгостроковий характер, а акції більш стійкі до інфляції ніж боргові інструменти, варто дозволити підвищити частку акцій у портфелі НПФ до 60 % [4, с. 66]. На сьогодні найбільша рекомендована частка у структурі портфеля НПФ належить депозитам, а саме 50 % від усіх фінансових інструментів. Варто зазначити, що депозити не дають можливості отримувати реальний дохід для недержавних пенсійних фондів, саме тому такий розподіл не є ефективним. Те саме стосується й облігацій внутрішньої державної позики, адже вони більше гарантують збереження коштів від інфляції, ніж отримання реального доходу. Тому варто зосередитись на створенні ринку акцій в Україні, що дозволить здійснювати недержавними пенсійними фондами ефективну інвестиційну політику й отримувати реальний інвестиційний дохід на вкладені кошти. Саме тому запропонована схема дозволить зменшити негативний вплив на розмір пенсійних накопичень.

Доречно дозволити пенсійним фондам купувати цінні папери інститутів спільного інвестування. Світова практика стверджує, що так зменшуються ризики управління коштами. До того ж ці фонди диверсифіковані і з них завжди НПФ може вийти [6, с. 166].

Крім того, з метою заохочення населення для здійснення пенсійних заощаджень у системі недержавного пенсійного забезпечення України є підвищення рівня її прозорості, яке можливе шляхом запровадження обов'язковості використання суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення міжнародних стандартів фінансової звітності. Доречним буде, на нашу думку, створити мегарегулятор за діяльністю суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення. Варто зазначити, що на сьогодні існує розподіл функцій нагляду за діяльністю суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення, що негативно впливає на ефективність державного регулювання та може призвести до ризику втрати

коштів. Саме тому доцільним буде створення єдиного органу державного нагляду, який буде здійснювати контроль за діяльністю суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

На практиці з метою більш широкого розповсюдження недержавних пенсійних схем серед населення, необхідно законодавчо закріпити участь працівників підприємств великого й середнього бізнесу в приватних пенсійних схемах від підприємств, частину пенсійного внеску за цих умов буде вносити підприємство – роботодавець (як відсоток від нарахованої заробітної плати), іншу – власне сам працівник. Окрім цього, рекомендовано започаткування діяльності корпоративних пенсійних фондів для державної сфери, адже на сьогодні повноцінно запроваджує додаткове пенсійне страхування серед своїх працівників тільки Національний банк України (КНПФ НБУ) та ПАТ «Укртрансгаз» (страхова компанія «Блакитний поліс») [7, с. 143–144]. Варто зазначити, що в Україні практика створення державними організаціями корпоративних і професійних НПФ певний час була популярною, проте їх діяльність із часом частково гальмувалась, а згодом зупинялася зовсім. Закріплення на рівні законодавства участі підприємств державного сектору, великого та середнього бізнесу у недержавному пенсійному забезпеченні дозволить не тільки покращити якісні та кількісні показники розвитку системи НПЗ, а й надасть певні соціальні пільги працівникам, зменшить плінність кадрів та тінізацію заробітних плат на підприємствах та установах.

ВИСНОВКИ

Отже, впровадження запропонованих напрямів модернізації системи пенсійного страхування України в розрізі формування та використання фінансових ресурсів мають першочергове значення. Ці заходи стосуються насамперед вдосконалення функціонування першого та третього рівня пенсійного страхування України, а саме солідарної пенсійної системи в особі Пенсійного фонду України, а також системи недержавного пенсійного забезпечення.

Актуальність обраних шляхів модернізації пенсійної системи України підвищується у зв'язку з тим, що це стосуватиметься вдосконалення не лише системи пенсійного страхування, а й усієї економічної системи України. Адже створить додаткові стимули для виходу економіки з тіні, сформує великий потенціал фінансових ресурсів, які спрямовуватимуться для інвестування та розвитку економіки країни. Варто зазначити, що надзвичайно важливим для України є вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн, а також застосування його на практиці для вдосконалення власної системи пенсійного страхування та покращення фінансового становища своїх громадян.

Список використаних джерел

1. Слюсарчук О.П., Бутурлак Т.О. Актуальні проблеми подальшого реформування системи пенсійного забезпечення в Україні. *Державне регулювання процесів економічного й соціального розвитку. Теорія і практика державного управління*. Вип. 2 (41). 2013. С. 1–8.
2. Лиднюк О.А. Шляхи удосконалення механізмів державного регулювання фінансового забезпечення пенсійної системи України. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lyndiuk.pdf>
3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг. URL:

<https://nfp.gov.ua/>

4. Татарин Н.Б., Ковальчук Ю.Р., Цюник С.І. Недержавні пенсійні фонди: модернізація, тенденції та проблеми. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 82–86.

5. Чугунов І.Я., Насібова О.В. Фінанси пенсійного забезпечення: монографія. К.: КНТЕУ, 2017. 248 с.

6. Демченко М.В. Сучасний стан та проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Вип. 20.9. С. 161–168.

7. Небаба Н.О. Управління фінансовими потоками недержавних пенсійних фондів. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Українська академія банківської справи. Суми, 2015. 221 с.

References

1. Sliusarchuk O.P., Buturlakina T.O. Current problems of further reform of the pension system in Ukraine. *State regulation of economic and social development. Theory and practice of public administration*. 2013. Issue 2 (41). pp. 1–8. (in Ukrainian).

2. Lydniuk O.A. Ways to improve the mechanisms of state regulation of financial support of the pension system of Ukraine. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lyndiuk.pdf> (in Ukrainian).

3. Official site of the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets. URL: <https://nfp.gov.ua/> (in Ukrainian)

4. Tataryn N.B., Kovalchuk Yu.R., Tsiunyk S.I. Private pension funds: modernization, trends and problems. *Economy and state*. 2021. № 5. pp. 82–86. (in Ukrainian).

5. Chuhunov I.Ya., Nasibova O.V. Finance of pension provision: monograph. Kyiv: KNTEU, 2017. 248 p. (in Ukrainian).

6. Demchenko M. V. Current state and problems of development of private pension provision. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*. 2019. Issue 20.9. pp. 161–168. (in Ukrainian).

7. Nebaba N.O. Management of financial flows of private pension funds: dis. ... PhD in economic sciences: 08.00.08 / Ukrainian Academy of Banking. Sumy, 2015. 221 p. (in Ukrainian).

Olena PETRUSHKA

PhD in Economics, Associate Professor, West Ukrainian National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2065-8825>

e-mail: petrushka888@ukr.net

MODERNIZATION OF THE SYSTEM OF FORMATION AND USE OF FINANCIAL RESOURCES OF PENSION INSURANCE IN UKRAINE

Introduction. Due to the demographic, socio-economic and financial problems facing Ukraine, the need to modernize Ukraine's pension system is quite acute. The basis for its improvement should be changes that will ensure the creation of a balanced and equitable pension insurance system, which will operate on the basis of transparency and efficiency, the main vocation of which will be to ensure a high standard of living and social integration of existing and future retirees.

The purpose of the paper is to study the problems of the functioning of the pension system of Ukraine and to find ways to improve the system of formation and use of financial resources of pension insurance.

Results. Real and priority steps towards the implementation of the outlined vectors of reform on the way to improving the pension system should be comprehensive systemic measures to de-shadow the economy, create jobs, legalize the labor market, reduce pressure on the payroll and simplify tax administration, ensure adequate wages and income. In order to improve the mechanism of effective use of the pension system, it is necessary to modernize the existing system of administrative, financial and budgetary management. The key point of such modernization is to take into account the completeness of financial security, efficiency and effectiveness of financial flow management. Ensuring the efficient use of budget funds of the pension system is considered as one of the ways to increase the provision of these funds. The use of budget funds should be based on a balance of opportunities and needs for financial resources, analysis of their adequacy, assessment of their effectiveness and manageability, the availability of innovative levers and management schemes, other components of financial management, soundness of financial flows. One of the important activities to solve the problem of formation and use of financial resources is to overcome the problem of distrust and lack of public awareness about private pension provision.

Conclusion. The urgency of the chosen ways to modernize the pension system of Ukraine is increasing due to the fact that it will concern the improvement not only of the pension insurance system, but also of the entire economic system of Ukraine. After all, it will create additional incentives for the economy to emerge from the shadows, will form a great potential of financial resources that will be directed to investment and economic development of the country.

Keywords: state and non-state pension provision, financial resources of pension insurance, modernization of the pension system of Ukraine

КОНСУЛЬТАЦІЇ CONSULTATIONS

Чи необхідно вказувати дані про керівника підприємства у формі № 1-ОПП, якщо бухгалтерський облік ведеться аудиторською фірмою на договірних засадах?

Як визначено п. 66.4 ст. 66 Податкового кодексу України зі зміною особи, відповідальної за ведення бухгалтерського або податкового обліку, юридичні особи та їх відокремлені підрозділи повинні в 10-денний строк від такої зміни подати заяву ф. № 1-ОПП до Державної податкової служби України у письмовому або електронному вигляді.

Якщо на підприємстві передбачено штатну посаду бухгалтера, то саме його дані (ПІБ, реєстраційний номер картки платника податків, номер паспорта, дата призначення на посаду, телефон) вносяться до розд. 10 ф. № 1-ОПП. Якщо ж бухгалтерський або податковий облік ведеться на договірних засадах аудиторською фірмою, то відповідальність за такий облік покладається на керівника підприємства, і саме його дані вносяться до розд. 10 ф. № 1-ОПП.

Нагадуємо, що за зберігання первинної документації, реєстрів та звітності не менше трьох років відповідальність також несе уповноважений орган або власник підприємства.

Чи потрібно відносити до податкового кредиту суми ПДВ, сплачені на основі тимчасових митних декларацій?

Згідно з п. 198.6 ст. 198 Податкового кодексу України до податкового кредиту не вносяться суми:

- не підтвержені зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних податковими накладними і розрахунками коригування до них;
- не підтвержені митними деклараціями (тирчасовими, додатковими або іншими).

Так, якщо із ввезенням товару на митну територію України сплачено податок до бюджету і це підтверджується митною декларацією тимчасовою, додатковою або іншою), то платник податку має право на включення суми податку до податкового кредиту за відповідний звітний період.

Чи необхідно відобразити у податковій накладній надбавки або знижки, які надані покупцю товарів (послуг)?

Згідно з п. 188.1 Податкового кодексу України база оподаткування операції з купівлі/продажу товарів, послуг або робіт визначається на основі договірної ціни. За цих умов база оподаткування не може бути нижчою ціни придбання/продажу товарів, послуг або робіт (це не стосується товарів або послуг, ціни на які підлягають державному регулюванню; газу, який постачається для потреб населення; електричної енергії, ціна на яку склалася на ринку електричної енергії).

До складу договірної ціни включається передусім вартість матеріальних і нематеріальних активів, а також будь-які інші суми коштів, натомість не включаються штрафи, пеня, інфляційні витрати, відшкодування шкоди. Відповідно в умовах знижки або надбавки ціна та база оподаткування знижуються / підвищуються на одну й ту саму суму.

У податковій накладній згідно з п. 201.1 Податкового кодексу України зазначаються ціна без урахування податку, податок та ціна з податком.

Чи потрібно відобразити у декларації з податку на прибуток доходи, які виплачуються нерезиденту?

Згідно з пп. 2 п. 4 ст. 141 Податкового кодексу України резидент, що діє на користь нерезидента, або постійне представництво нерезидента, які провадять господарську діяльність на території України, мають сплатити до бюджету податок на прибуток у розмірі 15% (на противагу 18%, які сплачують резиденти України), якщо інше не передбачено міжнародними договорами України з країною, в якій зареєстрований нерезидент. Деякі види діяльності оподатковуються інакше. До них належать: фрахт, який оподатковується за ставкою 6%, обов'язкове страхування (зокрема в межах системи міжнародних договорів «Зелена карта»), що не оподатковується, страхування ризиків за межами України, яке має ставку 4 %, водночас в умовах перестрахування ставка складає 0 %, виробництво або розповсюдження реклами – 20 %.

Якщо сплачується податок, то він має бути обов'язково відображеним у декларації з прибутку, як це зазначено у п. 103.9 Податкового кодексу. Сума податку має зазначатися у рядку 23 ПН, куди ставиться сумарне значення показників додатків ПН до декларації. Додатки ПН заповнюються окремо для кожного нерезидента, якому виплачуються податки. У випадку, якщо не були подані додатки до декларації, або, навпаки, не поставлена сума в рядок 23 ПН або 25 ПН, то передбачається штраф у розмірі 25% від суми ненарахованого податку (за повторної такої дії впродовж 1095 днів накладається штраф у розмірі 50% суми податку, що підлягає нарахуванню).

Якщо міжнародним договором передбачено звільнення від оподаткування доходів нерезидента, то в такому випадку декларація з податку на прибуток все одно подається, але у графі 5,6 та 8 табл. 1 додатка ПН проставляється 0.

У випадку пониженої ставки згідно з міжнародним договором у графі 5 табл. 1 додатка ПН проставляється така ставка, а під таблицею вказується назва такого договору та норма, за якою застосовується передбачена договором ставка податку. У графі 6 табл. 1 додатка ПН відображається сума податку за звітний період.

ДАЙДЖЕСТ

змін у законодавстві та інших нормативних документах, у сфері бухгалтерського, податкового обліку та фінансової звітності

DIGEST

of changes in legislation and other regulations, in the field of accounting, tax accounting and financial reporting

Подовжено строки подання фінансової звітності

Згідно з Постановою Кабміну для підприємств, які подають річну фінансову звітність (баланс, звіт про фінансові результати разом з аудиторським висновком) до органів державної статистики та податкових органів дозволяється її подати до 28 лютого наступного за звітним роком. Повний пакет фінансової звітності (крім двох названих вище документів) може бути поданий до 30 квітня або 1 червня залежно від вимог законодавств для окремого підприємства. Проміжна фінансова звітність за квартал може бути подана до 30 числа місяця, що йде наступним після звітнього кварталу. Підприємства, які формують звітність за МСФЗ, річну фінансову звітність за 2020 р. та проміжну фінансову звітність за 2021 р. в єдиному електронному форматі для центру збору фінансової звітності можуть її подати до 31 грудня 2021 р.

Зміни до нормативних актів щодо застосування касових апаратів (РРО/ПРРО)

Наказом № 427 від 26.07.2021 Мінфіну внесено зміни до нормативної бази застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій (РРО/ПРРО). Зокрема, акти про видачу коштів та акти про скасування помилково проведеної через РРО суми розрахунку або помилкової форми оплати мають зберігатися три роки. Водночас під час перевірки суб'єкт господарювання має надати їх контролюючим органам. Тепер кожному ПРРО присвоюється локальний номер (він зазначається у заяві на реєстрацію). ПРРО може використовуватися лише суб'єктом господарювання, на якого він зареєстрований на праві власності, володіння, користування, а розрахункові операції на ньому можуть проводити лише ті особи, сертифікати електронних підписів та/або печаток яких внесені до Реєстру ПРРО. З'явилася також можливість використовувати вдосконалену (кваліфіковану) електронну печатку юридичної особи, фізособи-підприємця. Нею може користуватися лише особа-створювач.

Нагадуємо, що забороняється використовувати ПРРО під час оптової та/або роздрібною торгівлі пальним.

Подання звіту з ЄСВ, ПДФО та ВЗ

З 1 жовтня 2021 р. подається об'єднаний звіт з ЄСВ, ПДФО та ВЗ за III квартал 2021 р. Нагадуємо, що згідно з Наказом № 278 Міністерства фінансів внесено зміни до форми заповнення звітності: податковий розрахунок доповнено розділом III «Розгорнута інформація про бюджетні гранти» для платників податків, які виплачують такі доходи.

Затверджені зміни до подання відомостей про структуру власності

Міністерством фінансів були опубліковані нові зразки структури власності, які мають бути подані у розрізі подання відомостей про кінцевого бенефіціарного власника підприємства. Зокрема вимагається підприємствам, які мають багато засновників-фізичних осіб вказувати інформацію про кожного з них, публічним компаніям також вказувати інформацію про кожного власника корпоративних прав. У новій редакції наявні зразки структури власності для державних підприємств та підприємств, в яких держава володіє 50 % капіталу.

З 1 жовтня заклади охорони здоров'я видаватимуть лише електронні лікарняні

Після проходження перехідного періоду у червні з 1 жовтня всі заклади охорони здоров'я видають лише лікарняні в електронній формі на основі медичного висновку про тимчасову непрацездатність, який складає лікар. Працівник має лише повідомити роботодавця про отримання лікарняного, а роботодавець може його знайти у своєму Електронному кабінеті страхувальника на порталі Пенсійного фонду України.

Якщо працівник був відсутній на робочому місці за станом здоров'я до 1 жовтня, то в такому випадку видається лікарняний у паперовій формі. В окремих випадках лікарняні у паперовій формі можуть видаватися до 1 лютого 2022 р.

Зміни до оформлення товарно-транспортної накладної

З 1 жовтня 2021 р. Законом № 1534-IX від 03.06.2021 р. «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань здійснення габаритно-вагового контролю» вносяться зміни до порядку оформлення товарно-транспортної накладної (ТТН). Тепер вантажовідправник зобов'язаний вказувати в ній транспортний засіб та його параметри (довжину, ширину, висоту, загальну вагу, зокрема з вантажем, та масу брутто).

Фонд соціального страхування надав роз'яснення щодо найбільш поширених запитань про електронні лікарняні

Електронний лікарняний під час першого огляду у лікаря створюється із датою відкриття та закриття. Якщо працівник одужав раніше, він може звернутися до лікаря, і після повторного огляду, лікар має право виписати новий лікарняний із датою закриття раніше. Якщо працівник ще продовжує хворіти після дати закриття лікарняного, він може звернутися до лікаря, і той після огляду може виписати новий, водночас працівник має повідомити роботодавця про свій стан.

За умови відкриття декількох лікарняних з різних причин (захворіла дитина і їй потрібен догляд, 14-денна самоізоляція від COVID-19 як контактної особи), неперіоритетні лікарняні скорочуються автоматично.

Пенсійний фонд України оприлюднив проєкт плану перевірок на 2022 рік

Контролюючі органи вже почали оприлюднювати проєкти планів перевірок на 2022 р. зі списком суб'єктів господарювання, які будуть перевірятися. Їх можна переглянути на сайті (URL: <https://inspections.gov.ua/>). Свій план поки що оприлюднив лише Пенсійний фонд України – він передбачає перевірку 1557 підприємств.

Підписано і опубліковано закон про продовження терміну подання інформації про структуру власності та кінцевого бенефіціара

З 10 жовтня 2021 р. введено в дію Закон України № 1805-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо зазначення та подання відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та структуру власності юридичної особи» (проєкт закону № 5807), згідно з яким строк подання інформації про структуру власності юридичної особи та кінцевого бенефіціарного власника продовжено до 11 липня 2022 р. Закон не містить особливих умов для підприємств, засновниками яких є фізичні особи, тобто їм також необхідно буде подавати інформацію. Нагадуємо, що структуру власності та кінцевих власників необхідно розкривати не лише приватним, а й державним підприємствам, а також тим, в яких частина державної власності складає 50 % і більше.

Кому потрібно користуватися новими стандартами для документів ДСТУ 4163:2020

Нагадуємо, що з 01.09.2021 р. вступили в дію вимоги нового державного стандарту з оформлення документів ДСТУ 4163:2020, що визначають уніфіковані норми для ведення організаційно-розпорядчої документації.

Міністерство фінансів України надало роз'яснення з того, хто має обов'язково використовувати даний стандарт. У Листі Мінфіну №41020-07/К-64/1/2109 від 22.09.2021 р. представник зазначив, що питання використання норм нового стандарту не входять до компетенції Міністерства фінансів, але проінформував, що для бухгалтерського обліку слід керуватись Законом «Про бухгалтерський облік» та Положенням № 88, тобто не вимагається використання нового стандарту. В усіх інших випадках має застосовуватися новий стандарт.

Змінюються правила міжрегіональних перевезень у зв'язку зі зростанням кількості захворювань на Covid-19

З 21 жовтня 2021 р. вступають у силу нові правила міжрегіональних перевезень. У регіонах із «жовтим», «помаранчевим» та «червоним» рівнем епідемічної небезпеки дозволяються міжрегіональні перевезення лише за наявності у всіх водіїв автотранспорту (авіа-, залізничного транспорту) та кожного пасажера документа (чи COVID-сертифіката), що посвідчує повний курс вакцинації або лише одну введену дозу для ре-

гіонів із «жовтим» рівнем. Альтернативою цим документам може бути ПЛР-тестування, зроблене за останні 72 години, із негативним результатом.

Зараз у розробленні перебуває COVID-сертифікат на підставі одужання, який має з'явитися у нобільному додатку «Дія». Його сила буде такою ж як і в COVID-сертифіката про вакцинацію, планується, що він діятиме 180 днів від моменту одужання.

Зростає кількість регіонів, які мають «червоний» рівень епідемічної небезпеки

У «червоній» зоні забороняється:

- перебування на територіях загального користування без надітих масок;
- прийом відвідувачів у закладах масового харчування;
- прийом відвідувачів у торгівельно-розважальних центрах, розважальних закладах, закладах торгівлі та побутового обслуговування;
- прийом відвідувачів закладами культури (крім історико-культурних заповідників);
- проведення масових заходів (крім автокод-цертів, автокінотеатрів, виробництва аудіовізуальних товарів);
- робота закладів громадського харчування в готелях з 11-ої години до 6-ої години наступної доби;
- діяльність ринків (крім продовольчих);
- відвідування закладів освіти (крім дошкільних, спеціальних закладів та 1-4 класів закладів загальної середньої освіти);
- робота підвісних канатних доріг.

Нагадуємо, що дані заборони не поширюються на ті заклади, де 100% персоналу та відвідувачів мають документ, що підтверджує повний курс вакцинації від COVID-19 (документ, виданий лікарем; зелений COVID-сертифікат; негативний ПЛР-тест, зроблений за останні 72 години).

Державна служба статистики оприлюднила форми для подання звітності суб'єктами господарювання

Державною службою статистики України оприлюднено форми державних статистичних спостережень та фінансової звітності на 2020-21 рр. Їх можна переглянути на сайті (URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>). Нововведенням цього року стало те, що суб'єкти господарювання можуть подавати звітність до служби статистики в електронному вигляді, зокрема може бути подана таким чином проміжна фінзвітність за 9 місяців 2021 р. за формами № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та № 1-м «Баланс», № 2-м «Звіт про фінансові результати», а також річна фінансова звітність за 2021 рік за всіма формами.

Міністерство охорони здоров'я розширило перелік категорій працівників, які підлягають обов'язковій вакцинації

Наказом МОЗ № 2153 від 04.10.2021 р. (набуває чинності з 08.11.2021 р.) затверджено перелік організацій, чиї працівники обов'язково мають отримати профілактичне щеплення від COVID-19. До таких організацій відносяться:

- центральні органи виконавчої влади та їх тери-

торіальні органи;

– місцеві державні адміністрації та їх структурні підрозділи;

– заклади вищої, післядипломної, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної), загальної середньої, зокрема спеціальні, дошкільної, позашкільної освіти, заклади спеціалізованої освіти та наукові установи незалежно від типу та форми власності.

Також оприлюднено проєкт наказу, в якому пропонується додати підприємства, організації, установи, які підпорядковані центральним органам виконавчої влади, установи і заклади, що надають соціальні послуги, стратегічні підприємства, установи, організації державної форми власності. Передбачається, що наказ буде затверджений через тиждень.

Почав діяти закон про відновлення перебігів строків надання адміністративних послуг

З 10 жовтня 2021 р. набув чинності Закон 1755-IX з перебігу строків звернення за отриманням адміністративних та інших послуг під час дії карантину. Законом передбачено, що послуги надання, яких було зупинене на період карантину та інших обмежувальних заходів, мають надаватися у звичному режимі за чергою надходження запитів. Нагадуємо, що згідно з законодавством України будь-яка адміністративна послуга має бути надана не пізніше 30 днів з моменту звернення отримувача послуги.

Оприлюднено проєкти планів перевірки на 2022 р. іншими контролюючими органами, окрім Пенсійного фонду України

На сайті (URL: <https://inspections.gov.ua/>) проєкти планів перевірок на 2022 р. були оприлюднені 40 контролюючими органами, зокрема Державною податковою службою, Державною службою України з питань праці, Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державною службою України з питань безпеки на транспорті.

Зареєстровано законопроект № 6131-2, яким пропонується скасувати подання відомостей про кінцевих бенефіціарних власників для більшості підприємств

Так, пропонується звільнити від подання відомостей про кінцевих бенефіціарних власників та структури власності громадські організації, благодійні організації, городні та гаражні кооперативи, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, пенсійні фонди, адвокатські бюро, недержавні організації професійного самоврядування.

Юридичні особи, фізичні особи-підприємці, громадські організації, в яких власники (засновники)-фізичні особи не змінювалися з моменту їх реєстрації в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб також звільняються від подання відомостей про кінцевих бенефіціарів. Відомості повинні бути подані лише у випадку зміни форми власності або зміни інформації про кінцевого бенефіціарного власника.

Національний банк України посилив вимоги до електронних документів

Тепер усі електронні документи, що надсилаються фінансовими установами, іншими підприємствами, установами та організаціями на поштову скриньку nbu@bank.gov.ua Національного банку України повинні мати кваліфікований електронний підпис (якщо це оригінали) або бути завірнені кваліфікованим електронним підписом або електронною печаткою, якщо це скановані електронні копії.

Державна служба статистики оновила перелік форм звітності для їх електронного подання у 2021-2022 рр.

Зокрема перелік був доповнений звітами про економічну діяльність, макроекономічною статистикою, звітом про ціни, звітом про ринок праці. Дані форми можна знайти на сайті Державної служби статистики України за посиланням (URL: http://www.ukrstat.gov.ua/elektr_zvit/2021/Perelik_form_2022.htm).